

minna

1/2012

A portrait of Nasima Razmyar, a woman with dark brown hair, smiling. She is wearing a dark blue ruffled blouse under a black jacket, with a necklace and earrings. The background is a blurred indoor setting with shelves.

Nasima Razmyar
**auttaa väkivaltaa kokeneita
pakolaisnaisia**

SUOMALAINEN NAISLIITTO RY

tässä Minnassa

- 3 **Puheenjohtajan terveiset**, *Maija Kauppinen*
- 4 **Nasima Razmyar auttaa pakolaisia**, *Soilikki Suoranta ja Maija Kauppinen*
- 6 **Naisten rohkea ääni kuuluu**, *Maritta Pohls*
- 8 **Nainen on naiselle susi**, *Maija Kauppinen*
- 10 **Raamatun vaikutus naiseuteen**, *Outi Lehtipuu*
- 14 **Lahjatalous edistäisi naisrauhaa**, *Kirsti Ojala*
- 16 **Unohdettu Hanna Rönneberg**, *Maija Kauppinen*
- 18 **Katja Jokinen tutki pienluokkia**, *Soilikki Suoranta*
- 19 **Ahneusko meitä kantaa?**, *Maija Kauppinen*
- 23 **Tulkaa tytöt yötulille**
- 24 **Paula Starck saanut Naisliitossa ystäviä**, *Maija Kauppinen*
- 26 **Saara Kanerva täytti sata vuotta**, *Marja-Riitta Tervahauta*
- 27 **Raija Virtanen in Memoriam**, *Maijaliisa Kaistila, Vappu Isosomppi-Hakkarainen ja Riitta Sivenius*
- 28 **Kun isoäidit olivat äitejä**, *Tuulikki Ritvanen*
- 30 **Naiset Tornionlaakson historiassa**, *Tarja Korteniemi*
- 32 **Vaino kiinnosti oululaisia**, *Kirsti Ojala*
- 32 **Kirjaviisaat**, *Marja-Leena Jaakkola, Satu Postpischl, Venla Sainio ja Eila Salminen*
- 36 **Tilkkuvakka**
- 38 **Minnan ja kirjaston 30-vuotisjuhla**, *Maija Kauppinen*
- 39 **Naisliiton hallitus ja osastojen puheenjohtajat**
- 39 **MC-seminaari Tampereella**

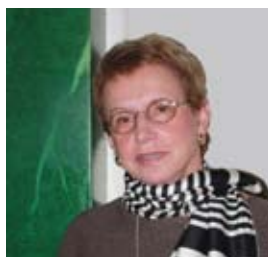
Kannen kuva: Maija Kauppinen

Sivu 10

Sivu 18

Sivu 19

Sivu 37

Päätoimittaja: Maija Kauppinen

Kirjoittajat ja kuvaajat: Marja-Leena Jaakkola, Vappu Isosomppi-Hakkarainen, Maijaliisa Kaistila, Maija Kauppinen, Tarja Korteniemi, Kukka Lehmusvirta, Outi Lehtipuu, Henri Nordberg, Kirsti Ojala, Maritta Pohls, Satu Postpischl, Tuulikki Ritvanen, Venla Sainio, Eila Salminen, Riitta Sivenius, Soilikki Suoranta, Marja-Riitta Tervahauta ja Terttu Välikangas.

Toimitusneuvosto: Kirsti Pohjonen, Helsinki; Tarja Kortekangas, Ala-Tornio, Anita Lyyra, Jyväskylä; Marja Miettinen, Hämeenlinna; Kirsti Ojala, Oulu; Tuulikki Ritvanen, Lahti, Soilikki Suoranta, Vaasa, Marja-Leena Jaakkola, Helsinki.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440-699 277, naisliitto@kolumbus.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, maijaesko@kotiportti.fi

Graafinen suunnittelu: Marja Kivelä • **Paino:** Multiprint, Vantaa 2012 • ISSN-L 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy joulukuussa 2012.

Naisliitossa nainen voi kehittyä

Suomalaisen Naisliiton yhtenä tavoitteena on kannustaa jäseniään kasvamaan henkisesti ja kehittämään itseään.

Se tuli mieleeni, kun maaliskuun alussa aloitin kolmen naisasiasisaren kanssa vuoropuhelun harjoitukset. Naisliitossa vuosikymmenet aktiivisti toiminut Paula Starck oli kutsunut meidät 80-vuotisjuhliinsa esittämään edellisenä vuonna kuulemaansa Minna Canthin ja Juhani Ahon dialogiaa, joka kertoi kahden aikansa kuuluisimman kirjailijan kohtaamisista ja 1880–90-lukujen kuumasta aiheesta: siveellisyydestä.

Maaliskuun puolivälissä esitimme sitten Minnan ja Jussin ajan Helsingin Kruununhaassa sijaitsevassa Väestösuojelumuseossa, jonne 80 Paulan sukulaista ja ystävää oli kokoontunut nostamaan maljan päiväsankarille. Sain ilon olla Juhani Ahona, ilon siksi, että olen syntynyt samoissa Ylä-Savon maisemissa kuin kirjailija, mutta myös siksi, että uskaltauduin näyttämölle. Olin 48 vuotta aikaisemmin hakenut kahteen yliopistoon: Helsinkiin suomen kielen ja Tampereelle teatteritaitteen laitokselle. Pääsin molempiin, mutta valitsin Helsingin ja päädyin toimittajaksi. Silti olen joskus miettinyt, millaiseksi elämä olisi muodostunut Thali-an palveluksessa.

Myös maaliskuussa keskuudestamme poistunut kunniapuheenjohtajamme Raija Virtanen oli näyttämötaiteen ystävä. Hän kävi ahkerasti teat-

terissa, kuului Helsingin teatterikerhoon ja oli lähes vuosikymmenen sen puheenjohtajana.

Raija Virtanen siunattiin Orimattilan kirkon multiin huhtikuussa samana päivänä, kun Naisliitolla oli Minna Canth -seminaari Heurekassa. Tuoli eturivissä, jossa olimme vuosikymmenet tottuneet näkemään Raijan, oli tyhjä. Kuten se oli ollut jo pari vuotta, sillä viimeksi kunniapuheenjohtajamme osallistui Oulun sata-vuotisjuhliin ja MC-seminaariin toissa syksynä.

Seminaarimme aiheena oli sama kuin vuoden teema, naisrauha. Uskon, että Raija olisi mielenkiinnolla kuunnellut, miten aiheeseen perehtyneet neljä naista näkivät naisrauhan eilen, tänään ja huomenna. Erityisesti häntä olisi ilahduttanut, että olimme saaneet yhdeksi puhujaksi maahanmuuttajanaisten, afganistanilaisen Nasi-

ma Razmyarin. Sillä Raija oli paitsi yhteiskuntaan vahvasti suuntautunut myös kansainvälisistä asioista kiinnostunut nainen. Vuonna 1985 hän osallistui Nairobissa pidettyyn YK:n naisten vuosikymmenen päätöskonferenssiin ja Forumiin, johon kokoontui kymmeniätuhansia naisia eri puolilta maailmaa. Suurimpana matkan antina Raija pitikin sitä, että hän tuli tuntemaan naisia kaikista maanosista. Kaikille heille oli yhteistä se, että he halusivat kehittää maailmaa kohti valoisampaa tulevaisuutta.

Itsensä kehittäminen oli Raija Virtaselle tärkeää koko elämän ajan. Samoin Paula Starckille, jonka kummitätinä toimi Hedvig Gebhard, kansanedustaja ja tunnettu naisasia. Hän asui 1950-luvulla samassa rapussa kuin Paula ja kehotti häntä liittymään Naisliittoon, sillä ”siellä nuori nainen voi kehittyä”. Paula muisti sanat parikymmentä vuotta myöhemmin ja liittyi Naisliittoon. Kehittämään, mutta myös kehittämään kanssasisariaan ja liittoa.

Tätä itsensä kehittämistä toivoisin meidän naisliittoilaisten levittävän laajemmalle. Omille tyttäriille ja tyttärentytärille, kummitytölle ja ystävien tyttäriille. Tämän kehittämisen voisi aloittaa lokakuussa Tampereella, jonka MC-seminaarissa puhutaan perheen hyvinvoinnista jokaisen ikäluokan suulla.

*Aurinkoista kesää toivottaen,
Tampereella tapaamisiin
Maija Kauppinen*

TAVOITTEENA TURVALLINEN ARKI

”Pakolaiset joutuvat helposti väkivallan kohteeksi ja tarvitsevat erityistä tukea siitä selviytyäkseen”, totesi Nasima Razmyr, Vuoden 2010 Pakolaisnainen, Suomalaisen Naisliiton huhtikuuisessa naisrauhaseminaarissa Heurekassa.

Vuoden pakolaisnainen 2010 ja Tanssii tähtien kanssa -viihdeohjelmassa nähty eduskunta-avustaja Nasima Razmyr oli kaikille meille naisliittolaisille tuttu. Julkisuuden kautta tullut kevyt kuva jäi kuitenkin täysin varjoon, kun kohtasimme kaunottaren, joka luennoi asiantuntevasti raskasta tekstiä ja tunnusti mielellään työskentelevänsä vallan ytimessä kansanedustaja Mikael Jungnerin eduskunta-avustajana. Itsekin hän oli viime eduskuntavaaleissa SDP:n ehdokkaana Helsingin vaalipiirissä, sai yli 4 000 ääntä ja ylsi varasijalle.

Eduskunta-avustajatehtäviensä ohella Nasima Razmyr työskentelee aktiivisesti Monika-Naiset -liitossa, joka auttaa väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajanaisia kohti turvallista arkea.

Haaveena tulla Äiti Theresaksi

Nasima Razmyr on itsekin pakolainen. Hän on syntynyt Kabulis Afganistanissa, josta muutti perheensä kanssa ensin suurlähettiläs-isänsä työn perässä Moskovaan vuonna 1989

ja sieltä Neuvostoliiton romahdettua kolme vuotta myöhemmin perheensä – vanhemmat ja nuorempi veli – kanssa turvapaikanhakijoina Suomeen. Afganistaniin ei ollut paluuta sen levottomuuksien vuoksi.

Nasima kertoi, että talebanien tultua valtaan Afganistanissa naisten asema maassa muuttui täysin. ”Koulutetuillakaan naisilla ei ollut mitään asemaa tai työmahdollisuuksia, esimerkiksi tätini, jotka olivat koulutettuja, eivät saaneet käydä työssä. Urheilustadioneita muutettiin kivitysareenoiksi, joissa naisia rangaistiin.”

Vaikka Nasima oli tuolloin vielä nuori tyttö, hänessä heräsi intohimoinen halu auttaa Afganistanin naisia. ”Päätin lähteä maahan ja pelastaa Kabulin naiset, tulla Afganistanin äiti Theresaksi. Vuodet sitten opettivat, että Äiti Theresaa minusta ei voi tulla, mutta voin toimia Suomessa väkivaltaa kokevien pakolaisnaisten hyväksi.”

Tätä työtä hän tekee nyt monikulttuurisessa Monika-Naiset -liitossa, jonka hallituksen puheenjohtaja hän on. Liitto on perustettu vuonna 1998 tukemaan maahanmuuttajanaisten hyvinvointia ja aktiivista kansalaistoimintaa. Sillä on monikulttuurinen kohtaamispaikka kolmessa kaupungissa, turvakoti ja valtakunnallinen päivystävä puhelin. Järjestö on osoittautunut tarpeelliseksi, sillä esimerkiksi viime vuonna se auttoi 12 000 maahanmuuttajanaista, -tyttöä ja -lasta. Osa heistä oli väkivaltaa kokeneita.

Pakolaisnaiset usein väkivallan kohteina

Kun Nasima Razmyr tuli Suomeen, hän puhui äidinkieltänsä, darian, ohella vain venäjää. Mutta hän oppi nopeasti suomen kielen ja puhuu nyt kieltä niin elävästi, että sitä on ilo kuunnella.

Seminaarissamme Nasima Razmyr selvitti, miksi pakolaisnaiset tarvitsevat erityistä tukea selviytyäkseen ja miksi he joutuvat niin helposti väkivallan kohteiksi:

”Pakolaisten elämänsäkokemukset ovat hyvin rankkoja ja väkivaltaisia. Varsinkin pakolaisleireillä naisten kohtelu on hirveää ja raiskaukset tavallisia. Näistä kokemuksista selviytyäkseen naiset tarvitsevat apua, sillä ihminen kantaa kaikki elämänsäkokemuksensa aina mukanaan.”

Pakolaiset tulevat myös usein maista, joissa naisen maine määrittelee myös miehen maineen.

”Jos nainen poikkeaa kulttuurinsa mukaisista säännöistä, käyttäytyy esimerkiksi liian vapaasti, se tahraa myös miespuolisen sukulaisen maineen ja voi aiheuttaa jopa sen, ettei tällä ole pian bisneskumppania. Pakolaisverkosto toimii myös hyvin tehokkaasti tiedottaen naisen omaisille nähdystä tai oletetuista normirikkomuksista. Ääritapauksessa kunniamurha on jopa arvostettu teko.”

Perinteen vuoksi opiskelu ei ole useallekaan maahanmuuttajanaishelle tärkeää, vain siveel-

Nasima Razmyar painotti, että maahanmuuttajien on opeteltava suomen kieltä. Se on avain yhteiskuntaan.

lisenä eläminen on. Erityisen väärältä tuntuu, että jos nainen raiskataan, hänet tuomitaan siitä. Tämä herättää kysymyksen, miksi ei edes oma äiti ymmärrä?

Moni kotiäiti kotouttamisen ulkopuolella

Nasima Razmyar painotti, että kotouttaminen on maahanmuuttajaisille tärkeää, mutta ongelmatonta se ei ole. ”Kotoutuminen tapahtuu joissakin perheissä varsin luonnollisesti, toisille se on vaikeampaa. Minulle se oli helppoa, sillä sopeuduin suomalaisen kulttuuriin jo nuorena.”

Sopeutumiseen vaikuttaa paljon, mitä ihminen itse haluaa. Mutta myös se, ymmärretäänkö häntä ja hänen toiveitaan.

”Esimerkiksi Monika-Naiset -liiton piirissä puhutaan 20 eri kieltä. Jotta asiat tulisivat kunnolla hoidetuiksi, jokaiselle olisi saatava pätevä tulkki. Uhrien epävarma nyökkäys ei takaa, että hän olisi ymmärtänyt asian. Virhetulkintojen vuoksi viranomaiset eivät usein ota väkivaltailmoitusta edes käsittelyyn.”

Tavoiteltavinta olisi Nasima Razmyarin mukaan se, että maahanmuuttajanainen saisi omalla äidinkielellään ja yhden luukun -periaatteella avun ongelmiinsa.

Suuri ongelma on myös se, että moni kotiäiti jää kotouttamisen ulottumattomiin. Syynä voivat olla aviomies ja lapset, jotka rajoittavat äidin osallistumista, mutta myös se, että nainen on avioliiton kautta tullut Suomeen. Viranomaiset olettavat, että suomalainen mies

kotouttaa hänet oman verkostonsa kautta, mutta näin ei aina tapahdu.

Kuten ei tapahdu useinkaan maahanmuuttajaperheessä. Nasima kertoi, että joskus häntä harmittaa oikein kovasti, kun hän menee jonkun tuttavaperheen luo kylään ja löytää sieltä pienen Afganistanin. ”Heillä on kaikki afganistanilaiset tv-kanavat. He eivät seuraa Suomen uutisia tai mitä täällä tapahtuu eivätkä edes ole kiinnostuneita niistä.”

Tämä on ymmärrettävä aikuisten kohdalla, mutta ei nuorten, joiden on kotouduttava Suomeen. Elleivät he kotoudu, heidän elämästään tulee vaikeaa.

Jokainen voi tehdä jotakin

Nasima Razmyar totesi, että hän tekee nyt työtä, jota rakastaa, mutta myöntää, että se on vaatinut – ja vaatii edelleen – sitkeyttä ja rohkeutta.

Rohkeutta Nasimalla toki on. Sen osoittaa esimerkiksi se, että hän lähti Tanssii tähtien kanssa -kisaan, vaikka monen afgaanin mielestä jo itse ohjelma saati siihen osallistuminen on moraalitonta. ”Esimerkiksi oma tätini kehotti miettimään

tarkasti, mitä osallistumisestani seuraa. Mutta kun putosin kisasta, hän kertoi toivoneensa, että olisin vielä jatkanut.”

Jäitä pitää siis murtaa – puolin ja toisin.

Lopuksi Nasima Razmyar esitti toiveenaan, että myös Suomalaisen Naisliiton jäsenet kantaisivat vastuuta maahanmuuttajaisista, sillä tilastojen mukaan naisia kuolee miehen nyrkistä enemmän kuin malariaan tai auto-onnettomuuksissa.

Ohjeeksemme hän ehdotti tunnuslausettaan: ”Kukaan ei voi tehdä kaikkea, mutta jokainen voi tehdä jotakin. Kun me kaikki teemme jotakin, saamme jotakin myös tehdyksi! Esimerkiksi pelastettua maailman naiset.” •

NASIMA RAZMYAR

- syntyi Afganistanissa 1984.
- pakeni perheensä kanssa 1989 Moskovasta Suomeen.
- asuu Helsingissä.
- on Vuoden 2010 Pakolaisnainen.
- työskentelee eduskunnassa poliittisena avustajana.
- on monikulttuurisen Monika-Naiset -liiton puheenjohtaja.

Naisten ääni kuuluu

Olen osallistunut tänä keväänä kolmeen paljon ajatuksia herättäneeseen seminaariin. Kaikissa niissä nousi esille yksi ominaisuus ylitse muiden: rohkeus.

Europarlamentaarikkomme Anneli Jäätteenmäki (vas.), Sirpa Pietikäinen ja Satu Hassi keskustelivat maaliskuussa Eurooppa-salissa naisten osallistumisesta päätöksentekoon. – Kuva: Euroopan parlamentti.

Ensimmäinen seminaareista oli Euroopan parlamentin Suomen tiedotustoimiston maaliskuun alussa järjestämä paneelikeskustelu Naiset päättäjinä: junnaako tasa-arvokehitys paikoillaan? Panelisteina olivat europarlamentaarikkomme **Sirpa Pietikäinen, Anneli Jäätteenmäki ja Satu Hassi.**

Kaikki kolme meppiä olivat yhtä mieltä siitä, että tasa-arvokehitys on viime vuosina pysähtynyt. Naisten ja miesten palkkaero on törkeän suuri, naisia syrjitään työelämässä ja heitä on johtopaikoilla liian vähän.

Meppisiskot sen sanovat

”Ei riitä, että tehdään sopimuksia ja toimintaohjelmia, joilla

edistetään tasa-arvoa. Sopimusten ja ohjelmien toteutumista ja asian edistymistä on myös aktiivisesti seurattava”, muistutti Sirpa Pietikäinen.

Yhdyn häneen tässä ja myös siinä, että kiintiöt ja sopiva vuorottelujärjestelmä naisten ja miesten kesken edistävät erittäin tehokkaasti tasa-arvoa. ”Valittakoon pätevin -perustelu” on huuhaata. Sen sijaan ”valittakoon pätevien joukosta sopiva vähemmistösukupuolen edustaja” tuottaa paremman lopputuloksen.

Sirpa nosti esille myös puolueiden tasa-arvopolitiikan, joka on todella tärkeää, ja muistutti tasa-arvokysymysten etenemisen seuraamista ja niiden esillä

pitämistä omassa puolueessa. Oletteko kuullut pohdittavan sitä, miten kuntauudistus vaikuttaa naisten asemaan. Yleensä lähidemokratiassa suositaan miehiä. Naiset taas menestyvät paremmin suurilla vaalialueilla.

Tasa-arvotekoja omassa arjessa

Hyvä veli -verkostot edistävät salailukulttuuria, hidastavat tasa-arvokehitystä ja aiheuttavat jopa turvallisuusriskejä. Sitä vastaan Satu Hassi nosti esille diversiteetin, moninaisuuden, voiman:

”Monipuolisuus mahdollistaa lahjakkuusreservien laajan käytön ja parantaa kilpailukykyä.”

Jännä näkökulma oli myös se, että perinteinen roolijako tuottaa itse asiassa miehille suurta eriarvoisuutta. Miehet ovat keskenään eriarvoisempia kuin naiset. Rikkaita miehiä on enemmän kuin rikkaita naisia, mutta samoin on myös yhteiskunnan ulkopuolelle pudonneitten laita.

Rahasta puheen ollen: naisverkostoilla on kautta historian ollut vähemmän rahaa kuin miesverkostoilla. Ei ole mikään häpeä vaatia rahaa ja hyvää palkkaa!

Anneli Jäätteenmäki uskoi pitkän tähtäimen positiiviseen kehityksen: ”Sitkeä työ vie eteenpäin. Tehkää tasa-arvotekoja omassa arjessanne. Jokainen teko vie asiaa eteenpäin”, hän kannusti. Se on juuri näin! Yksi hyvä tapa purkaa segregaatiota, erottelua, on katsoa, että kaikilla paikoilla on vuorotellen naisia ja miehiä. Seminaarissa muistutettiin, että sukupuolikiintiöt ja muut tasa-arvoa edistävät konkreettiset toimet ovat hyvin tarpeellisia. Tarvitaan avoimuutta ja tarvitaan tutkimustietoa päätöksen-teon pohjaksi.

Lottajärjestö opetti johtajuutta

Välillä tuntuu siltä, että johtajat ovat menettäneet suhteellisuudentajunsa ja kontaktinsa tavallisten ihmisten arvomaailmaan. Palkat ja bonukset, kädenpuristukset, asuntokaupat ja syntymäpäiväjuhlat liikkuvat ihan toisissa todellisuuksissa kuin se, missä me tavalliset ihmiset elämme.

Suomen Lottaperinneliiton 20-vuotisen historian maaliskuisessa juhlaseminaarissa dosentti **Marjo-Riitta Antikainen** kertoi Lotta Svärd -järjestön ykkösnaisen Fanni Luukkosen tavasta johtaa.

Moni nykyjohtaja voisi ottaa siitä mallia.

Sortavalan seminaarin naisosaston johtajatar Fanni Luukkonen valittiin vuonna 1929 Lotta Svärd -järjestön johtajaksi, minä hän toimi järjestön lakkauttamiseen, vuoteen 1944 saakka. Tuolloin uskottiin, että johtajuus oli ikään kuin syntymälahja. Joku oli ominaisuus-siltaan johtaja, toinen taas ei. Johtajuutta ei voinut opetella. Lottajärjestössä johtajuutta pidettiin kuitenkin niin tärkeänä, että koulutettaville opetettiin myös sitä. Edistyksellistä aikanaan!

Lottajärjestössä johtajuutta ja ennen kaikkea luottamusta johtajiin korostettiin. Linjaorganisaatio perustui työnjakoon ja eri yksiköiden osaamiseen. Valmisteltuja asioita ei revitty auki johtokunnan kokouksissa. Jos joku oli valittu tehtävään vastaamaan toimialasta, hänen osaamiseensa uskottiin. Eri jaostoissa tehdyt päätökset hyväksyttiin kiitoksin.

Naisjohtaja oli yksi meistä

Fanni Luukkonen toteutti työnjakoa ja osasi delegoida. Hän korosti sitä, että puheenjohtaja ei saa näännyttää itseään liialla työllä. Hän ei kokenut johtokuntansa jäseniä uhkana, vaan voimavarana ja kumppaneina itselleen.

Perehtyneisyys asioihin oli yksi hänen keskeisistä työkaluistaan, asiallisuus ja asiapainotteisuus tärkeistä oimi-

naisuuksistaan. Fannista usein käytetyt sanat olivat älykäs, järjestelmällinen ja maltillinen. Hän osasi kuunnella ja tiivistää kuulemansa keskeisen sisällön.

Marjo-Riitta Antikainen analysoi Fanni Luukkosen johtajuutta St. Andrews'n yliopiston sosiaalipsykologian professori Stephen Reicherin luoman luokittelun kautta.

”Fanni Luukkonen osasi johtaa niin, että hän kuului johdettaviensa joukkoon. Hän oli yksi meistä. Päätökset tehtiin joukkoon kuuluvien vuoksi. Hänen järjestönsä jäsenet tunsivat kuuluvansa samaan joukkoon ja olevansa osa tärkeää ryhmää.

Marjo-Riitta Antikaisen Fanni Luukkos -elämäkerta Velvollisuuden kutsu ilmestyy piakkoin.

Naiset saavat edelleen pelätä

Suomalaisen Naisliiton kevään Minna Canth -seminaari järjestettiin Tiedekeskus Heureka-sa. Sen teemana oli naisrauha. Seminaarissa kävi hyvin esille, miten naiset ovat eläneet kautta historian välivallan uhan alla ja saavat edelleen pelätä, milloin nyrkki heilahtaa tai veitsi välkähtää. Naiset joutuvat peittämään itsensä, koska miehet eivät pysty hillitsemään halujaan. Naiset joutuvat alistamaan oman tahtonsa miehen tahdon alle. Miehen nyrkiniskuun kuolee maailmassa enemmän naisia kuin malari-

SIRPA PIETIKÄISEN OMA-ALOITEMIETINTÖ NAISISTA PÄÄTTÄJINÄ:

- *EU-maiden ja komission on luotava kattavat tasa-arvostrategiat, jotka sisältävät myös oikeudellisesti sitovia toimia, ns. naiskiintiöt.*
- *Tavoitteena on, että EU:n ja kansallisten parlamenttien puhemiehistössä ja puheenjohtajistossa on puolet miehiä ja puolet naisia.*
- *Komissiossa naisia ja miehiä tulisi olla yhtä paljon. Jäsenvaltioiden tulee ehdottaa komissaariksi sekä miestä että naista.*

aan. Milloin väkivaltaa vastaan kehitetään lääke?

Oululainen tietokirjailija, dosentti **Kaarina Kailo** puhui matriarkaalisesta lahja- ja kumppanuustaloudesta, jonka keskeisenä periaatteena on vastavuoroisuus, takaisin antamisen periaate. Samalla Kaarina kertoi myös yhteiskuntamme miehisestä mallista? Miten olemme unohtaneet Annikin, Raunin, Päivättären, Lemmon ja Kultaisen naisen. Näiden vahvojen naisten muistaminen on vaarallista. Hehän voimistavat naisia. Olisiko jo aika muistaa heitä!

Kaarina Kailo nosti esille Pandoran, jonka lippaasta löytyivät maailman kaikki lahjat. Miten ihanaa!

Onko nainen naiselle susi?

Jokaisella meillä on oma Pandoran lippaamme. Raamatuntutkija, dosentti **Outi Lehtipuu** muistutti, että Eeva on kaikkien elävien äiti. Mutta miksi me muistamme hänet syntyinlänkeemuksesta oikean ja väärän puun juurella? Liekö sopivampaa miehisen vallankäyttöön? Raamattukin kuvaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Se on siis länsimaisen yhteiskunnan syvärakenteissa.

Myös pakolaiskysymyksiin Monika-Naisten Liitossa perehtynyt ja nykyisin sitä johtava, eduskunnassa poliittisena avustajana toimiva **Nasima Razmyar** ihmetteli, miten vaikea aihe naisiin kohdistuva väkivalta meidänkin yhteiskunnassamme on. Miten usein siitä vielä vaietaan?

Kirjallisuuden tutkija, tohtori **Minna Maijala** pohti suomalaisen tasa-arvon äidin Minna Canthin näkemystä naisrauhasta. Canthin mukaan ongelman ydin oli sisarussolidarisuuden puute. Kun ensimmäisenä ta-

voitteena on oman yhteiskunnallisen aseman puolustaminen, toiset näytettyvät enemmän erilaisina kuin samanlaisina. Kysymys on syvimmältään yhteiskunnallisesta järjestyksestä, joka voidaan murtaa vain nostamalla asia esille.

Vanhat naiset ovat viisaita

Kaikissa näissä kolmessa seminaarissa nousi esille yksi asia ylitse muiden. Pitää olla rohkea. Pitää ottaa kantaa, puolustaa omia näkemyksiä, olla eri mieltä. Asiat eivät muutu, jos niistä vaietaan. Pitää uskaltaa olla se ikävä akka, totuudentorvi, siveydensipuli, sosiaaliantta, kukkahattutäti, telaketjufeministi.

Minna Canth saattoi kirjoittaa ja ottaa rohkeasti kantaa, koska oli leski ja yrittäjä. Häntä ei kahlehtinut miehen sosiaalinen asema, ja hänellä oli omaa rahaa. Fanni Luukkonen johti yhteiskunnallisesti vaikuttavaa järjestöä, johon kuului aikoinaan liki puoli miljoonaa naista. Lotat ottivat rohkeasti kantaa, tekivät hyvää taloudellista tulosta, kasvattivat johtajia. Euro-parlamentaarikkomme tekevät aloitteita pidetään niistä tai ei. Me luemme Raamattua ja Kalevalaa uudesta näkökulmasta. Me emme vaikeene väkivallan pelosta. Me puhumme väkivallasta.

Asiat etenevät vain silloin, kun niitä määrätietoisesti ajetaan. Naisrauhaa ei kannata odotella, sillä odottavan aika on pitkä! •

Maritta Pohls on espoolainen tutkija ja naisjohtajien työnohjaaja. Hänen uusimpia kirjoja ovat Lotta Svärdin historia Käytännön isänmaallisuutta (2009) ja Ellen Vinhufvudin elämäkerta Suomalainen säätyläisnainen maalta (2011). Maritta on Naisliiton Helsingin Osaston ja Opetusneuvos Hilja Vilkemaan stipendisäätiön hallituksen jäsen.

TEKSTI JA KUVA: MAIJA KAUPPINEN

Nainen on naiselle susi, oli kirjallisuustutkija Minna Maijalan otsikko esitelmälle, jossa hän kertoi Minna Canthin mielipiteitä omasta sukupuolestaan Naisliiton naisrauha-seminaarissa.

Väitteensä tueksi Minna Maijala luki Minna Canthin lehtikirjoituksia ja kirjoja. Niissä käsiteltiin kaksinaismoraalia, joka oli 1800-luvulla keskeisin naisrauhan este.

”Tuolloin oli aivan luonnollista, että nuori mies hankki seksuaalisia kokemuksia ennen avioliittoa. Kohteeksi joutui usein maaseudulta kaupunkiin muuttanut nuori ja köyhä tyttö. Minna Canth suhtautui tähän erittäin kielteisesti. Eivätkä hänen arvostelunsa kohteina olleet vain sukupuolista tyydytystä hakevat miehet, vaan myös valistuneet naiset, jotka hyväksyivät miehen käytöksen mutta tuomitsivat uhrin.”

Vuonna 1884, samana vuonna kuin Suomen Naisyhdistys perustettiin, Minna Canth purki kirjeessään tohtori Bergbomille pettymystä omaan sukupuoleensa: ”...*kuinka tuo helläsydäminen, tuo 'korkeasti sivistynyt', tuo 'heliga prestinna vid hemmets fridfulla härd', on kivikova ja jääkylmä sortaja heikompaa 'huonompaa' kohtaan, jota hän ei ihmiseksikään tunnusta, koska se ei ole hänen vertaisensa arvossa eikä sivistyksessä muka. Ja nämä ovat kristityitä!*”

1880-luvun puolivälissä keskusteltiin paljon siveellisyydestä, mistä Minna Canthilla oli

Minna Canth pettyi aikansa naisiin

nuorsuomalaismiesten kanssa isot riidat. Vuosina 1984-87 hän kirjoitti aiheesta artikkeleita Valvoja-lehteen. Niissä hän ruoti yhteiskunnan suhtautumista langenneeseen naiseen, jolta riistetään ihmisyyys toisten naisten varjelemista varten. Kirjailijan mielestä miehellä ei ollut oikeutta siveettömään elämään enempää kuin naisellakaan, ja hän herätteli naisten vastuuta kysyen: *"Kuinka kauvan menemme avioliittoon miesten kanssa, joita noiden onnettomien kiroukset painavat?"*

Minna Canthilla oli ehdotus miesten siveellisyyden parantamiseksi. Miehillä hän suosittelee nuorena avioitumista ja naisille vastuuntuntoa ja koulutusta kodinhoitoon, sillä *"siveellisen olotilan huonous ei ole yksinomaan miehen syy"*. Ja jatkoi: *"Pantakoon suu säkkiä myöten; lakaiskoot emännät itse lattiansa, keittäkööt itse puuron - - Sillä ainoastaan näin voimme miehelle tehdä aikaisen avioliiton mahdolliseksi ja - ainoastaan näin olemme täysin oikeutetut vaatimaan häneltä ehdotonta puhtautta."*

Tällaiset ajatukset olivat 1880-luvun yhteiskunnassa niin radikaaleja, että Valvojan toimitus ilmoitti, ettei kaikkiin Minna Canthin ajatuksiin yhdy. Eivätkä siihen yhtyneet naisasianaisetkaan, minkä kirjailija totesi vuonna 1887, jolloin kirjoitti Suomen Naisyhdistyksen Excelsior-lehteen: *"Murhasta rankaisee laki. Rikos, jonka miehet tänlaista naisparkaa kohtaan*

Minna Maijala, joka on Suomalaisen Naisliiton jäsen, tekee parhaillaan väitöskirjansa pohjalta tieteellistä elämänkertaa Minna Canthista.

tekevät, on pahempi kuin murha. Mutta sitä ei rankaise laki, eikä sitä tuomitse maailma. Ei yhteiskunta heitä auttaakseen mitään tee. Siitä vaan huolta pidetään, ettei heidän kauttaan miehissä tautia leviäisi."

"Minna Canth toivoi saavansa kirjoituksellaan tukea koulutetuilta naisilta, mutta saikin heiltä vain vastustusta", Minna Maijala toteaa. "Joten voidaan sanoa, että nainen on naiselle susi."

Naisliike kasvoi 1890-luvulla nopeasti. Minna Canthin mielestä se ei ollut vain hyvä. Vuoden 1891 Keski-Suomi-lehdessä hän kirjoitti: *"Naiskysymys on saanut paljon puoltajia, ja naisyhdistyksiä perustetaan kaikkialle. Toinen asia on, josko nämä 'naisyhdistykset' tulevat missään suhteessa eroamaan entisistä niin sanotuista 'rouvasväen yhdistyksistä', joiden ohjelmana oli*

ainoastaan armeliaisuus. Pelkään, että nämä muodostavat esteen naisasian edistymiselle. Ei uskalleta sanoa sanaakaan, josta ei varmaan tiedetä, että jokaikinen Fanny ja Nanny sen hyväksyy."

Minna Canth erosi näihin aikoihin Naisyhdistyksestä, mutta ei liittynyt uuteen, radikaaliin Naisasialiitto Unioniin.

Esitelmänsä lopuksi Minna Maijala muistutti, että Minna Canth suhtautui naisasiaan elämänsä viimeisen vuosikymmenen hyvin kriittisesti. Sen osoittaa hänen kirjoituksena vuonna 1884 Kaarlo Bergbomille: *"Naiskysymyksessä tahtoisin pienen reformin. Naisten ihailemisen tahtoisin muuttaa naisten ruoskitsemiseksi. Emme me parane, Tohtori, ennenkuin saamme oikein paljon vitsaa, ennenkuin meitä opetetaan totuutta tuntemaan ja omia heikkouksiamme käsittämään."* •

Raamatun vaikutus naiseuteen

**Raamattu on miesten kirjoittama ja miehiin keskittyvä kirja.
Naiset ovat sivustakatsojia, jonkun vaimoja, äitejä ja tyttöriä.
Silti heillä on jotakin annettavaa ja opetettavaa meille, jotka elämme ja
toimimme aivan erilaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa.**

Raamattua kutsutaan usein länsimaisen kulttuurin perusteokseksi. Se on monin tavoin vaikuttanut ja vaikuttaa kulttuuriimme. Kukapa ei olisi kuullut ”luomisjärjestyksestä”, joka oikeuttaa miehen ylemmyyden naiseen elämän kaikilla osa-alueilla.

Myös kuva, joka naisista Raamatusta annetaan, on vaikuttanut tapaan, jolla naisuus on historian saatossa ymmärretty – ja edelleen ymmärretään. Selkeimpiä esimerkkejä ovat arkkityypiset Paha nainen ja Hyvä nainen. Eli lihallinen viettelijätär Eeva, jonka lankeemuksen jälkeen kaikki sukupolvet on siitetty synnissä, ja puhdas, eteerinen Maria, Jumalan äiti, joka synnyttää poikansa neitsyenä, ilman synnillistä yhdyntää. Ja tulee äidiksi, sillä naisen tärkein tehtävä Raamatun maailmassa on olla äiti. Ellei hän onnistu saamaan lasta – poikalasta – hän on elämässään epäonnistunut.

Marialla on monta kohtalotoveria

Toisenkinlaiset tulkinnat ovat mahdollisia. Eeva, Raamatun ensimmäinen nainen, on myös ensimmäinen äiti. Hänen roolinsa elämän antajana ja mahdollistajana on vain unohtunut, sillä Eeva muistetaan usein vain kohtalokkaana viettelijättärenä, joka sai viattoman miehen lankeamaan.

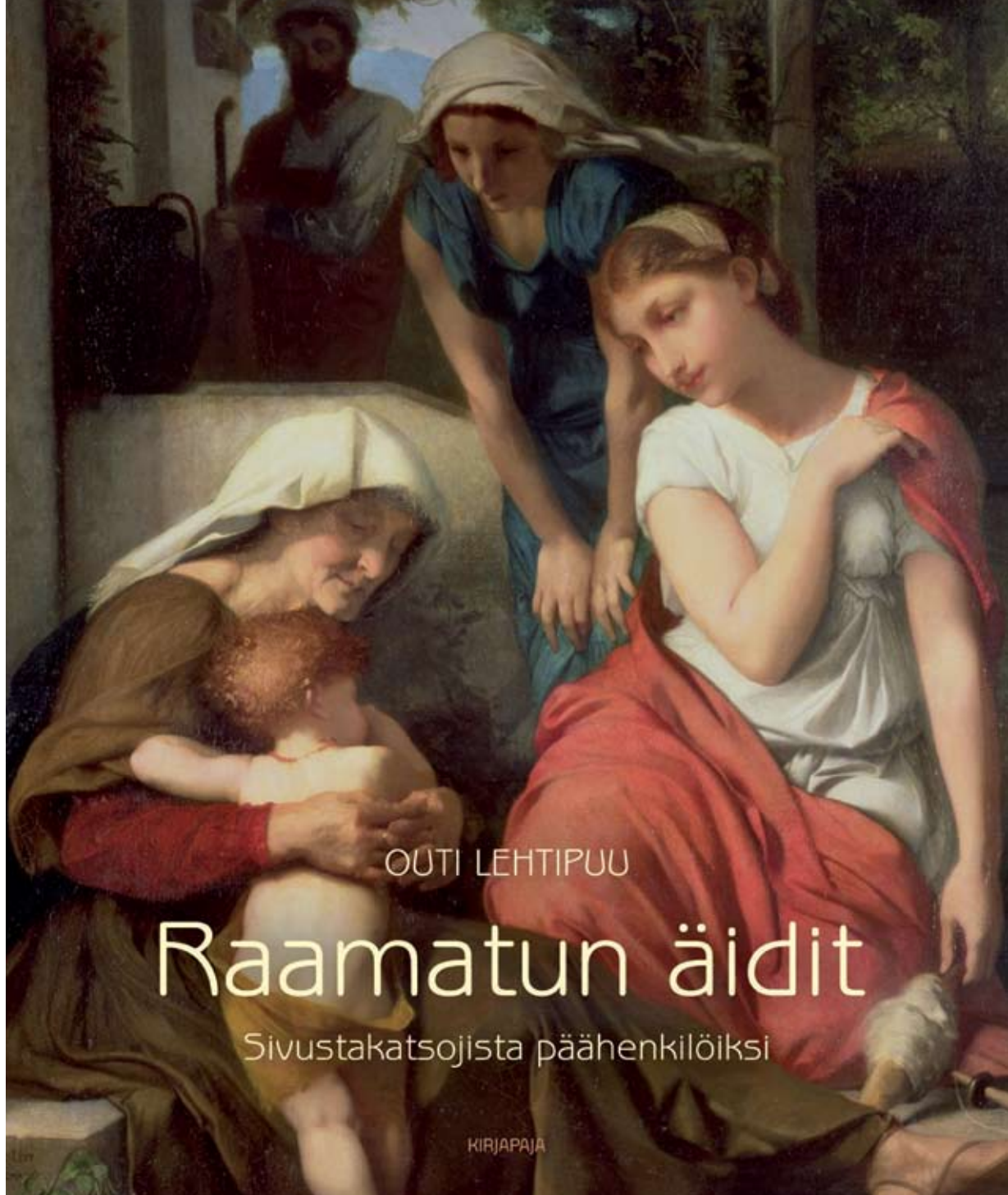
Outi Lehtipuu toteaa, että Raamatun lukijaa järkyttää ehkä eniten se vaihtoehtojen vähyys ja liikkuma-alan kapeus, joka Raamatun naishahmoilla on.

Myös Mariasta löytyy muitakin piirteitä kuin nöyryys ja viattomuus. Tosin hänestä annetaan varsin kiiltokuvamainen kuva, johon ei mahdu ryppyä, ei tahraa, ja jonka tärkeimmäksi ominaisuudeksi mainitaan alistuminen. ”Minä olen Herran palvelijatar. Tapahtukoon minulle niin kuin sanoit”, hän vastasi enkelille, joka ilmoittaa Jeesuksen syntymästä.

Tällainen nöyryys ja alistuminen on nostettu kristinuskon historiassa kaikkien naisten esikuvaksi vuosisatojen ajan. Kunnon nainen on hiljainen ja nöyrä, joka tekee, mitä milloin kukakin herra hänen tehtäväkseen määrää. Mutta Marian kertomuksessa välähtää myös toisenlaisia painotuksia: joskus hän tuntuu olevan aivan ymmällään poikansa suhteen. Kun Jeesus aloittaa julistustoimintansa, Maria ja Jeesuksen veljet päättävät ottaa hänet huostaansa, sillä heidän mielestään Jeesus on ”poissa tolaltaan”. Eli he pelkäävät hänen tulleen hulluksi. He löytävät Jeesuksen talosta, suuren väkijoukon keskeltä. Kun Jeesukselle kerrotaan, että hänen äitinsä ja veljensä kysyvät häntä, hän vastaa: ”Kuka on äitini? Ketkä ovat veljiäni?” Hän katsoo ympärillään oleviin ihmisiin ja sanoo: ”Tässä ovat minun äitini ja veljeni. Se, joka tekee Jumalan tahdon, on minun veljeni ja sisareni ja äitini”.

Kohtaa luetaan usein Jeesuksen seuraajien näkökulmasta: kuinka upeaa onkaan kuulua Mestarin perheväkeen! Mutta mitä miettii äiti, joka ovensuussa kuulee, että toiset ovat ottaneet hänen paikkansa?

Tässä Marialla on nykyäänkin monta kohtalotoveria, äitiä, joka ei saa yhteyttä aikuiseen lapseen-

OUTI LEHTIPUU

Raamatun äidit

Sivustakatsojista päähenkilöiksi

KIRJAPAJA

Kansikuva Outi Lehtipuun uudesta teoksesta Raamatun äidit. Kuva Émile Lévy, Ruut ja Noomi. 1859. Kirjapaja.

sa eikä ymmärrä häntä ja hänen valintojaan. Marialla on myös lukemattomia kohtalotovereita äitinä, joka näkee lapsensa kuolevan väkivaltaisen kuoleman. Lapsen kuolema yhdistää hänet myös

Eevaan, jonka kahdesta pojasta Kain surmaa veljensä Abelin. Eeva joutuu siis kantamaan kahdenlaista tuskaa: hänen lapsensa on tapettu mutta hän on myös tappajan äiti.

Naisten tarinat toimivat peileinä

Raamatun naiset ovat edelleen kiinnostavia ja heidän tarinansa kiehtovaa luettavaa. Vaikka he

elävät maailmassa, jossa naisen rooliodotukset, mahdollisuudet ja liikkumattilat ovat toisenlaiset kuin nyky-Suomessa, heissä on jotakin perin tuttua. Heitä ohjaavat samat tunteet kuin nykyisariaan: rakkaus, luottamus, periksi antamattomuus ja sinnikkyys, mutta myös kateus, mustasukkaisuus, pahansuopuus ja oman edun tavoittelu. Ihminen on lopultakin muuttanut vain vähän viimeisen 2000 vuoden aikana. Raamatun naiseen on nyky naisenkin helppo samastua ja heidän tarinansa koskettavat. Parhaimmillaan tarinat toimivat peilinä, johon voi heijastaa oman elämänsä kysymyksiä.

Raamatussa on kaksi kirjotusta, jotka ovat saaneet nimensä naisen mukaan: Ruutin kirja ja Esterin kirja. Lisäksi Vanhan testamentin apokryfikirjojen joukossa on Juditin kirja. Nämä ovat kuitenkin poikkeuksia. Suurin osa Raamatun naisista on sivuhenkilöitä kertomuksissa, jotka tyypillisesti käsittelevät heidän miestään tai poikaansa. Naisista tiedetään hyvin vähän, usein ei edes nimeä, sillä he kiinnostavat vain miestensä kautta. Mutta niukka kerronta on myös vahvuus: se kutsuu lukijaa täyttämään kertomuksen aukot ja kuvittelemaan tarinasta paljastuva nainen.

Ja monenlaisia naisia sieltä paljastuukin: lempeitä ja häikäilemättömiä, kannustavia ja kontrolloivia, rakastavia ja julmia, avuliaita ja juonittelevia, uhreja ja vallankäyttäjiä. On lapseton Saara, joka lopulta tulee äidiksi. On Raakel ja Lea, sisarukset, joiden välit rikkoonut kun he taistelevat samasta miehestä. On Jeftan tytär, jonka isä uhraisi Jumalalle voitettuaan tämän avulla vihollisensa ammonialaiset. On Tamar, joka turvaa tulevaisuutensa pukeutamalla portoksi ja viettelemällä

appensa. On Batseba, kenties seksuaalisen väkivallan uhri, mutta myös armoton vallankäyttaja. On Noomi ja Ruut, anoppi ja miniä, jotka yhdessä voittavat vaikeudet. Ja on Hagar, joka on vaikeassa, suorastaan epätoivoisessa tilanteessa. Silti hän ei suostu uhriksi vaan taistelee itsensä ulos umpikujasta.

Raamatun ensimmäinen yksinhuoltaja

Hagar on egyptiläinen orjanainen, joka on Saaran, kantaisä Abrahamin vaimon palveluksessa. Saara päättää antaa Hagarin seksikumppaniksi miehelleen, jotta Hagar synnyttäisi lapsen. Saara itse on hedelmätön – Raamatun maailmassa lapsettomuus on aina naisesta johtuvaa ja lapsettomuushoito on yleensä se, mihin Saarakin turvautuu: orjatar otetaan sijais-synnyttäjäksi. Eräänlaista kohdunvuokrausta siis.

Kertomuksen taustalla on Jumalan Abrahamille antama lupaus, jonka mukaan tästä on tuleva suuren kansan isä. Mutta Abraham vanhenee ja Saara vanhenee, ja lopulta Saara vie Hagarin Abrahamin luo ja sanoo: ”Herra ei ole sallinut minun synnyttää. Makaa siis minun orjattareni kanssa; ehkäpä hän voi synnyttää minulle lapsen.” Abraham suostuu.

Mutta kysyttiinkö Hagarilta, halusiko hän tulla äidiksi? Kysyttiinkö, halusiko hän seksisuhteeseen vanhan Abrahamin kanssa? Kysyttiinkö, oliko hänellä aivan muita toiveita ja unelmia oman elämänsä varalle?

Ei kysytty. Orjia ei pidetty ihmisinä, he olivat omistajien omaisuutta. Orjilla ei ollut koskemattomuutta, he olivat suojattomia isäntiään ja emäntiään vastaan. Heitä sai kurittaa

ja heidän ruumistaan käyttää seksuaalisesti hyväksi. Aivan kuten nykyäänkin, myös Raamatun ajan maailmassa naiset olivat keskenään kovin erilaisessa asemassa. Se, mikä on rikkaalle ja vaikutusvaltaiselle mahdollista, siitä köyhät eivät voi edes haaveilla.

Saaran suunnitelma toimii: Hagar tulee raskaaksi. Mutta sitten alkavat vaikeudet. Huomattuaan odottavansa lasta Hagar alkoi halveksia emäntäänsä, joka on epäonnistunut naisen tärkeimmässä tehtävässä, äidiksi tulossa. Niinpä Saara käyttää Hagaria vastaan valta-asemansa mukaisia keinoja. Raamattu kertoo ykskantaan: ”Ja Saara kuritti Hagaria niin, että Hagar pakeni hänen luotaan.”

Mutta minne Hagar, vierasmaalainen, voi paeta? Hänellä ei ole auttajia eikä juuri realistisia mahdollisuuksia parempaan elämään. Hän ei ehdikään kauas, kun Herran enkeli, Jumalan ilmentymä, kohtaa hänet ja kysyy: ”Hagar, Saaran orjatar, mistä olet tulossa ja minne olet menossa?” Tämä on ensimmäinen kerta, kun Hagaria kutsutaan nimeltä, eikä vain ”orjattarena”. Jumala kehottaa häntä palaamaan emäntänsä luo ja lupaa, että Hagarin pojasta syntyy suuri kansa. Lapsen nimeksi pitää antaa Ismael, ”Jumala kuulee”.

Vuodet kuluivat ja elämä näyttää tasoittuneen. Hagarin synnyttämästä lapsesta ei tule kuitenkaan Saaran lasta, vaan ”orjattaren poika”. Sijais-synnytys ei siis onnistunut. Tilanne huononee radikaalisti, kun Saara saa oman lapsen, Iisakin, ja vaatii Abrahamia ajamaan Ismaelin äitinsä kanssa pois luotaan.

Näin Hagarista tulee Raamatun ensimmäinen yksinhuoltaja. Mukaan autiomaahan he saavat leipää ja vesileilin. Mutta eväät

Domenico Ghirlandaion Cappella Sassetin alttaritaulun osa vuodelta 1485, Paimenten kumarrus, Firenze.

loppuvat tuota pikaa. Hagar on epätoivoinen ja jättää Ismaelin pensaas varjoon kuolemaan. Mutta silloin Jumalan enkeli kutsuu jälleen Hagaria nimeltä: ”Mikä sinun on, Hagar? Älä ole huolissasi.” Ja jälleen Hagar saa uutta voimaa ja uuden rohkeuden. Hän näkee lähellä sijaitsevan kaivon, josta hän ja Ismael juovat – ja pelastuvat.

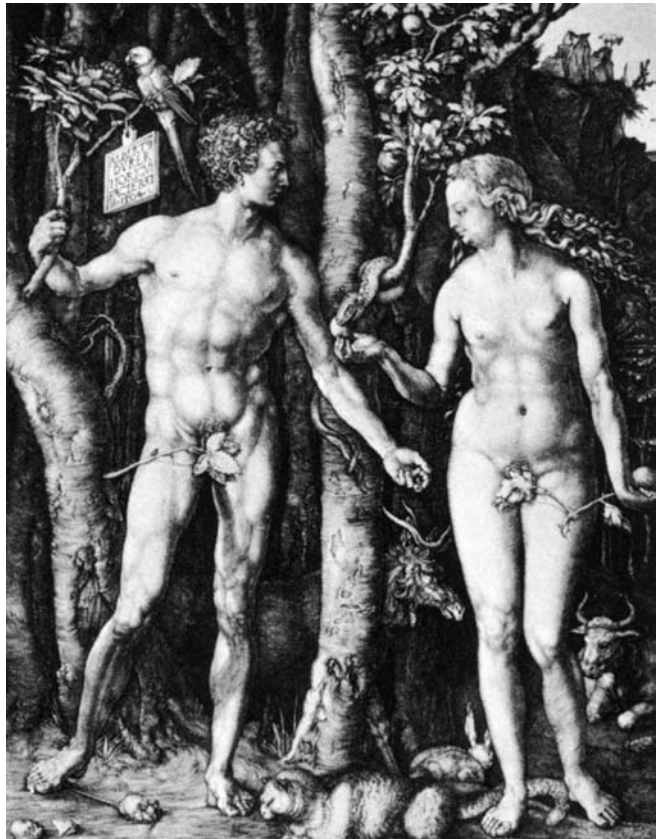
Hagar luo uskoa naiseen selviytyjänä

Äidin ja pojan tarinan loppu kuvataan lyhyesti. Lakonisudessaankin se kertoo, että Hagar onnistuu kasvattamaan poikansa aikuiseksi. Koska pojalla ei ole isää, äiti hankkii pojalleen vaimon omasta synnyinmaastaan Egyptistä. Sitkeä äiti voittaa vaikeudet ja onnistuu turvaamaan lapsensa elämän edellytykset.

Vaikka Hagar on Raamatun kertomuksessa sivuhenkilö, hän ei ole merkityksetön. Kertomuksen laidaltakin hän kertoo oman tarinansa, kuten myös muut Raamatun naishahmot. Tarinoita on yhtä monta kuin naistakin, yhden tarina on uhrin, toisen väärinymmärretyksen, kolmannen juonittelijan, vallankäyttäjän, ahertajan, avunpyytäjän, uhrautujan.

Hagarin tarina on selviytyjän tarina. Hän luo uskoa siihen, että me naiset voimme selvitä – olemme aina selvinneet. •

Artikkeli on lyhennelmä raamatuntutkija, dosentti Outi Lehtipuun esitelmästä Sivustakatsojista päähenkilöiksi – Raamatun vaikutus naiseuteen, jonka hän piti Suomalaisen Naisliiton naisrauhaseminaarissa huhtikuussa.

Albrecht Dürerin Aatami ja Eeva vuodelta 1504. Kuparipiirros.

Lahjatalous edistäisi naisrauhaa

Naisrauhaa on tutkittu paljon, mutta sen edistäminen on hidasta, totesi dosentti Kaarina Kailo Naisrauhaseminaarissa. Uusi ideologinen maailmankuva-ajattelu, kuten lahjatalous, loisi sille hyvät edellytykset.

”Lahjatalous on äidillistä, yhteisöllistä, huolenpitoon ja kohtuuteen pohjautuvaa hoivarationalismia”, Kaarina Kailo avasi termiä. ”Sen kulttuurisena ja maailmankuvallisena mallina on, että niin miehet kuin naiset samaistuvat hoivaavaan ihmisyyteen nykyisen talousorientoituneen normin sijaan. Naisten ja miesten kumpuun korvaa hierarkkiset erot.”

Isien yksityisomaisuus ja perimysoikeuksiin perustuva ydinperheen ja talouden kytkös ei ole tutkijan mukaan ollut lahjatalouskulttuurin malli, sillä niissä hallitaan yhteisvarantoja yhdessä ja yhteisiä viljely- ja laidunmaita kierrätetään kaikkien toimeentulon varmistamiseksi.

”Mutta jos naiset hallitsevat keräilyä ja ruoantuottamista, miehet metsästyksen, molemmat tarvitsevat toisiaan. Esimerkiksi irokeeseilla ei tunnettu naiseen kohdistuvaa väkivaltaa. Ihmisyyden hyvästä mallista poikkeavat miehet pantiin pihalle, ulkoruokintaan. Tasapaino takasi hyvät suhteet. Jos syntyi väkivaltaisuutta ja mielenterveysongelmia, ne hoidettiin koko yhteisön ongelmina.”

Jakaminen ja yhteistyö ovat Kaarina Kailon mukaan lahjatalouden pääperiaatteita. Maaemo ei voi ryöstöviljellä, vaan luonnolle tulee antaa vastalahja eli on ylläpidettävä luonnon tasapainoa.

Tästä on hyvä esimerkiksi thanksgiving eli kiitospäivä, jonka juuret ovat irokeesien perin-

Naisrauha on Kaarina Kailon mukaan monivivahteinen ja moniulotteinen asia, jota on edistettävä niin kotimaassa kuin maailmalla.

teessä antaa lahjoja pellon kasvun hengille.

Kansainvälinen, kaikki manteereet kattava nais-, rauhan-, hengen kasvun-, lahjatalouden ja matriarkaalitutkimuksen verkosto perustettiin Norjan kvinneuniversitetissa vuonna 2001.

Tällainen verkosto on tuiki tarpeellinen, sillä kovat markkina-arvot, tehokkuus sekä tuottavuus- ja kilpailukykyä luovat kansalaisten tasa-arvon ja ihmisoikeuksien kustannuksella edellytykset väkivallalle. Naiset ovat heikoimmilla iän, luokan ja terveystilan syventäessä eriarvoisuutta ja ”rauhanpuutostilaa”.

Uusliberalistinen kilpailutalous onkin Kaarina Kailon mukaan ollut takaisku naisrauhalle.

”Hierarkkiset käskynanto- ja kuuliaisuussysteemit ulottuvat niin naiseen kuin eliittimiesten alistamiin miehiin, muun muassa sotilaisiin, joiden tulee uhrautua isänmaan puolesta siinä missä äidit uhrautuvat perheen nimissä. Mielivalta pyritään kätkemään ”yhteisen edun” myytilä, joka verhoaa naisrauhan rikkomista.”

Myytti sukupuolten tasapuolisuudesta täydentävyydestä paljastuu,

kun tuodaan esiin kunniaan ja häpeään liittyvä kaksinaismoraali ja sen seuraukset naisten itsemääräämisoikeuksille.

Sekä naisen että miehen häpeä ja kunnia vaikuttavat naisrauhan tutkijan mukaan syvästi naisrauhaan.

”Naisen häpeää voi olla neitsyyden menetys avioliiton ulkopuolella, ja siveettömästä käytöksestä epäilyksi joutuminen tai muiden epäsiiveelliseksi määritellyn kohtelun, esimerkiksi huhujen tai raiskauksen kohteeksi joutuminen, sekä suvun naisten häpäiseminen omalla kunnialla häpäisevällä käytöksellä. Naisen kunniaa taas ovat kuuliaisuus ja tottelevaisuus suvun tai ryhmän johtohenkilöitä kohtaan, samoin alistuminen miessukulaisten, varsinkin isien, veljien ja aviomiehen valtaan.

Miehen häpeää ovat kyvyttömyys puolustaa omaa, suvun tai sisäpiirin omaisuutta ja kunniaa sekä kasvojen menetys. Miehen kunniaa on esimerkiksi verikoston toteuttaminen kunnian nimissä perheenjäsenien murhien sattuessa tai jos suvun kunniaa loukataan.”

Tulevaisuudessa on Kaarina Kailon mukaan huomioitava kulttuurisen ja sukupuolten välisen moninaisuuden merkitys sekä tunnistettava naisten ja miesten sukupuolittunut lahjakkuus-, tieto- ja taitopotentiali ja myös arvostettava näitä ominaisuuksia. Jos talouden ja hoivan eriyttämistä mies- tai naistyöksi ei pureta, naisten alistus jatkuu.

”Ekososiaalinen kestävä tulevaisuus on naisrauhan tausta”, tiivisti Kaarina Kailo sanomansa. ”Siihen kuten kestävään kehitykseenkin tulisi suhtautua yhtä vakavasti kuin kansanvaltaan, vapautteen ja ihmisoikeuksiin.” •

Tule asiakkaaksi reilumpaan pankkiin!

Saatko nykyisessä pankissasi riittävästi etuja?
Ajatteleeko se sinun parastasi? Vaihda Tapiola Pankkiin,
saat reilua korkoa käyttötilille – ja myös maksuttomat
verkkopalvelut, kun olet keskittänyt vakuutuksiasi
Tapiolaan. Kokonaissäästösi voi helposti olla satoja
euroja vuodessa!

Tutustu osoitteessa tapiola.fi tai käy lähimmässä
toimistossamme.

Tarkat tiedot tiliehdoista ja eduista tapiola.fi ja Tapiolan toimistot

Avaa Tapiola.fi tai soita 01019 5100 ma-pe 8-20

Itsenäinen kosmopoliitti ja uuden etsijä

Kuvataiteilija, kirjailija, toimittaja, rohkea oman tiensä kulkija. Tätä kaikkea oli Hanna Rönnerberg, Hämeenlinnan taidemuseon tämän kesän taiteilija.

Hanna Rönnerberg (1860–1946) oli varsin näkyvä taiteilija runsas vuosisata sitten, mutta unohdettiin sitten monen naistaiteilijan tavoin. ”Hän oli kuitenkin monipuolinen taiteilija, joka olisi syytä nostaa yhdeksi Suomen kuvataiteen kulta-ajan edustajaksi”, filosofian maisteri, tutkija **Anna-Maria Wiljanen** totesi näytelyn avajaisissa toukokuussa.

Tutkija kertoo, että hänen polkunsa Hanna Rönnerbergin kera alkoi vuosina 2003–2004, jolloin hän teki taidehistorian pro gradua. ”Kiinnostuin tuolloin Hanna Rönnerbergistä ja halusin tietää kaiken hänestä ja hänen salamyhkäisestä elämästään. Olen saanutkin paljon selville, mutta paljon on vielä hämärän peitossa. Tyttäreni sanookin, että olen kuin Hercule Poirot.”

Salapoliisityön tuloksia nähdään nyt Hämeenlinnassa ja ensi vuonna elämäkertakirjassa.

Maisemia ja koruttomia kansankuvauksia

Kuvataiteilija Hanna Rönnerberg syntyi aviottomana lapsena Hä-

Hanna Rönnerberg 1890-luvun alussa.

meenlinnassa, josta muutti parivuotiaana äitinsä kanssa Tampereen Messukylään ja sieltä Helsinkiin. Isä on tuntematon. Kuvataiteen opinnot Hanna aloitti 15-vuotiaana Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa ja jatkoi sieltä Tukholman taideakatemiaan, jossa koulutautui piirustuksen opettajaksi. Opettajaa Hanna Rönnerbergistä ei kuitenkaan tullut – tosin hän antoi myöhemmin piirustustunteja – sillä taide vei mennessään.

Osansa siinä oli Ahvenanmaalla ja sen taiteilijasiirtokunnalla, Önningsbyllä, joka imaisi sosiaalisen Hanna Rönnerbergin piiriinsä. Önningsbyssä maalasi useita suomalaisia ja ruotsalaisia taiteilijoita, muun muassa Victor Westerholm, Elin Danielson ja Eva Topelius. Heitä yhdisti kiinnostus ulkoilma-maalaukseen.

Myös Hanna Rönnerberg maalasi Önningsbyssä maisemia, muun muassa *Signilskärin* ja *Maiseman*, mutta mainetta hän sai koruttomilla kansankuvauksillaan. Niistä kaksi nousee ylitse muiden: *Sokea isoäiti* ja *Työkodissa*, joka toi 1893 Suomen Taideyhdistyksen I Dukaattipalkinnon. Se on naturalistinen kuvaus neljästä, höyheniä nyppivästä naisesta, jotka olivat laitoksessa irtolaislain nojalla.

Sokean isoäidin mallina oli taas torpassa asuva vanha nainen. ”Tavoittaakseen maalaukseensa oikean valon taiteilija nousi aamuhäikällä ja käveli viisi kilometriä”, Anna-Maria Wiljanen kertoo.

Taiteilijan kynästä syntyi myös tarinoita

Mutta ei Önningsbyn eikä Tanskassa oleva Skageninkaan taiteilijasiirtokunta tyydyttänyt Hanna Rönningenia, vaan hän matkusti Eurooppaan. Eikä vain yhtä kertaa eikä yhteen maahan. ”Olen laskenut, että hän on käynyt ainakin 25 eri maassa”, tutkija kertoo. Eli melkoinen saavutus naiselta, joka matkusti yksin.

Hanna Rönnerbergille matkakohteista rakkain oli Pariisi. Hän opiskeli siellä 1880-luvun lopussa ja kävi taiteen mekassa useaan otteeseen 1930-luvulle saakka. Taiteilijan mielestä Pariisi oli maailman ainoa kaupunki, muut olivat rotanloukkuja.

Matkoilla syntyi maalauksia, muun muassa herkkä *Pariisin kukkatori* vuonna 1889, mutta myös matkakertomuksia ja novelleja. Esimerkiksi Brovaktens historier sai 1904 Valtion kirjallisuuspalkinnon. Hanna Rönnerberg poikkeaa Anna-Maria Wiljasen mukaan monesta kuvataiteilijasta siinä, että hänen tekstejään – ja samalla ajatuksiaan – on säilynyt jälkipolville. ”Hanna oli ahkera kirjeiden, taidekritiikkien ja matkakertomusten kirjoittaja. Niiden perusteella piirtyy kuva määrätietoisesta ja monipuolisesta naistaiteilijasta, joka kokeili kuvataiteen eri tyylisuuntia ja edisti naistaiteilijoiden asemaa järjestämällä näille useita näyttelyitä.”

Hanna Rönnerberg oli myös toimittaja. Vuosina 1910–16 hän toimitti Hemma och ute-nimistä aikakauslehteä. Kun sensuuri lopetti sen, toimittaja alkoi julkaista lehteä nimeltään Ute och hemma, mutta sekin jäi lyhytikäiseksi.

Huvila ja puutarha meren äärellä

Kolmas Hanna Rönnerbergille rakas paikka Ahvenanmaan ja Pariisin ohella oli Kulosaari.

Anna-Maria Wiljanen kertoo, että vuonna 1908 Hanna teki ystävineen retken uuteen, juuri perustettuun huvilakalpaan Kulosaareen, ihastui siihen ja osti tontin meren ääreltä. Arkkitehti Lars Sonck, kulosaarelainen hänkin, piirsi talon, joka sai viereensä pian myös toisen.

”Omat talot, oma rauha”, Hanna Rönnerberg iloitsi taloistaan ja varsinkin puutarhasta, josta loi vihreän paratiisin. Kun tontille nousi vielä kanala ja pieni kasvihuone, leipä leivottiin talon omassa leipomossa ja peruna saatiin omasta maasta,

Kevät puutarhassani, öljy, 1934. Yksityiskokoelmat.

Sokea isoäiti, öljy, 1889. Yksityiskokoelmat.

taiteilija oli ruoan suhteen lähes omavarainen. Lisätienestää hän sai huoneita vuokraamalla.

Kulosaari ja varsinkin näky-mä Kruunuvuorenselälle ilahduttivat tutkijan mukaan Hanna Rönnerbergiä ja saivat hänet edelleen tартtumaan siveltimeen. Tältä ajalta ovat muun muassa 1930-luvun öljymaalaukset *Kevät puutarhassani* ja *Myrsky*.

Ja kun sairaudet ja tapaturmat heikensivät näköä ja tekivät hänestä vuodepotilaan, hän saattoi loppuun saakka katsella rakastamaansa merta.

Nyt merinäkyvät samoin kuin varhaisempien vuosikymmenten maalaukset ovat nähtävinä Hämeenlinnan taidemuseossa, ensimmäistä kertaa yksityisnäyttelynä. •

HÄMEENLINNASSA KAHDEKSAS NAISTAITEILIJAKESÄ

Hämeenlinnan taidemuseo täyttää tänä vuonna 60 vuotta. Sen kunniaksi se jatkaa naisnäyttelysarjaa, jonka aloitti vuonna 1989 Ester Helenius. Sittemmin olemme ihastelleet muun muassa Elin Danielsson-Gambogin ja Dora Wahlroosin ja nyt Hanna Rönnerbergin töitä. Eikä tuntemattomien Suomen kultakauden naistaiteilijoiden esittely päädy tähän, sillä kahden vuoden päässä näemme taidemuseossa Ada Thilénin ja hänen taitelijasisariensa maalauksia.

Tehokas alkuopetus luo lapselle tulevaisuuden

Katja Jokinen tutki pienluokkien merkitystä syrjäytymistä vastaan. Työn tuloksena syntyi väitöskirja, josta on apua opetuksessa ja sitä kehitettäessä.

Kahdeksan ystävästään Kylpeää naisliittolaista Vaasan Suomalaisesta Naisklubista istui 30. maaliskuuta kuuntele-
massa, kun yhdistyksen jäsen Katja Jokinen väitteli tohtoriksi Jyväskylän Yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan Kokkolan Yliopistokeskuksessa.

Huhtikuussa Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö myönsi Katja Jokiselle 950 euron suuruisen tunnustuspal-
kinnon hänen väitöskirjastaan Opintie pienluokan kautta.

Työskenneltyään yli kymmenen vuotta yleisopettajana kasvatustieteiden lehtori Katja Jokinen alkoi tutustua myös erityis- ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetukseen. Työskentely kehitysvammaisten, autistien, tarkkaamattomien ja oppivaikeuksista kärsivien oppilaiden kanssa oli haasteellista. Monipuoliset kokemukset opetustehtävissä antoivat virikkeen jatkaa opintoja ja syventää tietämystä erityisoppilaiden opetuksesta.

Tutkimuksensa kohteeksi Katja Jokinen otti Vaasassa toimivat pienluokat, joissa tarjotaan erityistä tukea. Niissä oppilasta ei vain opeteta ja kasvateta, vaan hänen yksilöllisyytensä huomioidaan. Myös vanhempien ja yhteiskunnan eri tahojen kanssa tehdään yhteistyötä. Toiminta voi estää oppilaan syrjäytymisen.

Katja Jokinen kertoo, että hänen väitöskirjansa lisää tietoa koulunkäynnin varhaisen tukemisen merkityksestä sekä kotien ja koulujen varhaisen yhteistyön tärkeydestä.

”On tärkeää antaa vahva alku lapsen opintielle ja jatkaa tukea niin pitkälle kuin lapsi sitä tarvitsee”, Katja Jokinen toteaa. ”Pahin vaihtoehto on, että nuori syrjäytyy, jos ei saa koulutusta paikkaa huonosti menneen peruskoulun jälkeen. Yhteiskunnalle on edullisempaa satsata nuoreen lapsena kuin odottaa aikaa, jolloin hän on työtön tai työkyvytön aikuinen.”

Katja Jokisen mielestä Vaasassa on satsattu tulevaisuuteen. Lähes jokaisessa alakoulussa on pienluokka, joten moni oppimisvaikeuksista ja keskitymishäiriöistä kärsivä, tukea tarvitseva oppilas voi opiskella omassa lähikoulussa. Pienluokissa on oppilaita enintään kymmenen.

Haastatteluin, kirjoitelmin ja kyselylomakkeilla saadut selvitykset pienluokista olivat Katja Jokisen mukaan osin myönteisiä, osin kielteisiä.

”Kiitettävää oli, että pienluokassa oppilas saa tarvitsemansa huomion ja tuen heti opintojen alussa, kielteistä, että erityisopetuksen negatiivinen maine aiheuttaa oppilaan kiusaamista. Jotkut pitävät pienluokkia tehottomina, jos opetus etenee hitaimman oppilaan mukaan.”

Myös perheolot heijastuvat lasten koulunkäyntiin.

”Monessa perheessä on talousvaikeuksia ja mielenterveysongelmia. Silloin ei paljon auta, onko lapsi pienluokassa vai yleisopetuksessa. Tuki pitäisi saada suoraan perheisiin, jotta lasten hyvinvointi paranisi ja pahoinvointi vähenisi. Opetajan onkin tärkeää tietää, miksi lapsi ei jaksakaan, miksi hänellä ei mene hyvin.”

Tutkimuksessaan Katja Jokinen selvitti, millainen vaihtoehto pienluokka on lapsen opintien alussa. Samalla hän tarkasteli, millaisia kokemuksia entisillä pienluokan oppilailla, opettajilla, rehtoreilla ja opetus-toimen johdolla oli pienluokan oppilaista ja heidän integroitumistaan ja menestymisestään yleisopetuksessa.

”Tutkimustulokset osoittivat, että pienluokissa oli monenlaisia oppilaita. Suurella osalla heistä oli oppimisvaikeuksia sekä tarkkaavaisuus- tai käyttäytymishäiriöitä. Vaasassa pienluokille tuli myös koulu-lykkäys- ja maahanmuuttajalapsia. Jos nämä lapset saisivat jo esiopetuksessa tarvitsemansa avun, suurin osa heistä voisi aloittaa koulunsa alkuopetusluokassa.” •

AHNEUSKO MEITÄ KANTAA

Ahneusko meitä kantaa, kysyttiin Suomalaisen Naisliiton ajankohtaisseminaarissa helmikuussa. Kireästä pakkasesta huolimatta paikalle uskaltautui yli sata naista. Rohkeus palkittiin.

Tänä vuonna seminaarin teemana oli ahneus. Sitä pohjusti rahamaailman hyvin tunteva kauppatieteiden tohtori **Sirkka Hämäläinen**, joka puhui tulonjaon ja kasvun yhteyksistä. Hän sivusi myös kysymystä, onko ahneus ainoa talouden liikkeelle paneva voima, sekä selosti pohjoismaista hyvinvointimallia. Teemaa jatkoi kuluttamisen häpeästä juuri väitellyt **Pirkko Talvio**. Vastuullisen sosiaalisen median puolestapuhuja verkkotuottaja **Veera Juvonen** kertoi, miten maailma voidaan syödä paremmaksi. Lopuksi muun muassa ahneutta ja vastuullista kuluttamista miettinyt filosofi **Eero Ojanen** pohti, mitä talous, kohtuus ja hyvyys nykyihmiselle merkitsevät - tai mitä niiden pitäisi merkitä.

Tilaisuuden juonsi Naisliiton koulutustoimikunnan puheenjohtaja **Anneli Mäkinen**.

Ahneus huipulla on kasvanut

Esitelmänsä aluksi Sirkka Hämäläinen totesi, että sekä meillä että muualla on valtavat tuloerot. Väitteensä tueksi hän kertoi tulonjaon kehittymisestä:

”Tuloerojen voimistumisen kasvu lähti liikkeelle Yhdysvalloista. Yksi prosentti maan talouksista ansaitsi vuonna 1930 yli 20 prosenttia koko maan tuloista. Vuoteen 1980 mennessä tämä osuus putosi noin 10 prosenttiin, mutta alkoi sitten kas-

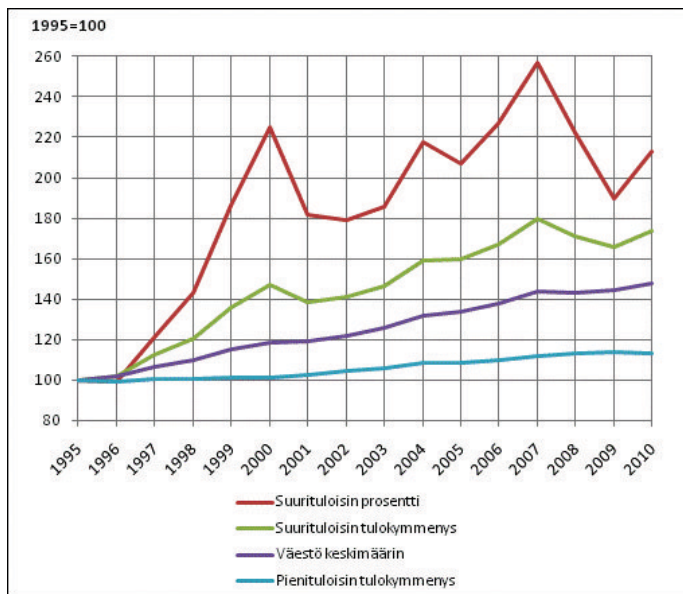

KT Sirkka Hämäläistä huolettaa, miten ihmiset saadaan ottamaan vastuuta omasta itsestään.

vaa nopeasti ja oli kaksinkertainen vuonna 2009. Kaikkein rikkaimmat eli 0,1 prosenttia väestöstä ansaitsivat tällöin yli

10 prosenttia maan kaikista tuloista. Heitä olivat juristit ja rahalaitoksen piirissä olevat.”

Myös johdon palkat ovat

nousseet huikeasti työntekijöiden palkkoihin verrattuna. Kun ne vuonna 1965 olivat 25-kertaiset, 35 vuotta myöhemmin ne olivat jo 300-kertaiset.

Amerikkalaiset väittävät, että suuret tuloerot hyödyttävät kaikkia lisätessään investointeja. Tosiasia kuitenkin on, että sosiaalisten tukien ollessa vähäiset keskiluokan reaalitytulot pienenevät ja tapahtuu kurjistumista.

Myös Suomessa reaalitytulojen kehityksen suunta on ollut samaa luokkaa. Kuten yllä olevasta taulukosta näkyy, suurituloisimman yhden prosentin reaalitytulot ovat nousseet 15 vuodessa yli sata prosenttia samaan aikaan kun pienituloisimman kymmenen prosentin tulojen kasvu on ollut alle 15 prosenttia. Pienituloisten määrä on kasvanut 20 vuodessa 400 000:sta 700 000:een eli kahdeksasta prosentista 16 prosenttiin. Suurituloisilla on myös eniten pääomatuloja.

Todettakoon kuitenkin, että muihin maihin verrattuna Suomessa tuloerot ovat pienet, vain Japanissa ne ovat Suomea pie-

nemät. Ja kun verrataan rikkaimman 20 prosentin ja köyhimmän 20 prosentin tuloeroja, Suomen rikkailla ne ovat neli-, mutta Yhdysvalloissa yli kahdeksankertaiset.

Suuret tuloerot lisäävät itsekkyyttä

Mitä vaikutuksia tuloeroilla sitten on?

Tavallisen palkansaajan on vaikea ymmärtää, että jonkun työpanos on monta sataa kertaa arvokkaampi kuin toisen. Tuloerojen merkitys ihmisten hyvinvoinnille onkin Sirkka Hämäläisen mukaan kasvussa. Tietojen avoimuus – esimerkiksi tieto johtajien mahtipalkoista – lisää rauhattomuutta. Suuret tuloerot ovatkin olleet syynä viime aikojen USA:n ja Euroopan pankin katumellakoihin. Myös Suomessa johtajien palkat ovat herättäneet kovaa arvostelua. Johdon korkeaa palkkapolitiikka perustellaan kilpailulla hyvistä ihmisistä. Tuloerot lisäävät kuitenkin tutkimusten mukaan terveys- ja sosiaaliongelmia sitä enemmän, mitä eriarvoisempi

maa on. Kun Yhdysvalloissa ovat suurimmat terveys- ja sosiaaliongelmien, Japanissa ne ovat pienimmät.

Myös 15-vuotiaiden lasten lukutaito ja matemaattiset valmiudet ovat heikommalla tasolla suurten tuloerojen yhteiskunnissa. Suomi on kärkipäässä nuorten lukutaidossa ja matematiikan tiedoissa. Tulot eivät ole vielä vienneet ensimmäistä sijaa koulujemme menestyksestä, mutta uhkia hyvinvoinnin rapautumiselle on ilmassa.

Pohjoismainen yhteiskuntamalli on toiminut Sirkka Hämäläisen mukaan hyvin. On suuri julkinen sektori, paljon ilmaisipalveluja ja avoin talous. Suomessa vallitsee poliittinen vapaus, korruptiota esiintyy vain vähän, kauppa on vapaata, maahanmuutto hyväksytään ja kasvu on nopeaa. Suomi on kymmenenneksi tasa-arvoisin maa maailmassa.

Ex-pankinjohtaja muistuttaa kuitenkin, että meillä on edessä valtavat haasteet, sillä huoltosuhde pienenee. Vuonna 2040 neljännes väestöstä elättää loput 75 prosenttia.

Sirkka Hämäläinen jätti kuulijansa pohtimaan, miten tulevaisuuden vuosina säilytetään kansalaisten hyvinvointi ja etenkin terveydenhoito, sillä verojen korotus ei enää riitä. Muuttuuko työelämän ja johtamisen luonne?

Ruoan velaksi ostaminen hävettää

”Kumpi hävettää enemmän: kalliin käsilaukun vai dildon osto?”, kysyi taloustutkija Pirkko Talvio. Ja vastasi ennen kuin kukaan ehti hengähtääkään, että molempien ostoa hävettää yhtä monta – tai yhtä harvaa. Luksuskäsilaukun hankkijoista ostetaan häpeää 37, dildon ostajista 31 prosenttia.

Tutkija Pirkko Talvio huomauttaa, että häpeän tunne lievenee, kun sen tunnustaa itselleen.

Mikä sitten hävettää suomalaista ylellisyys- tai seksitavarana ostoa enemmän?

”Ulosotto, pikavipit ja rahapelit, eli oman talouden huonoon hallintaan viittaavat asiat”, Pirkko Talvio vastaa. Myös tuhlaaminen, moraalittomat teot, ruoan ostaminen velaksi ja seksuaaliasiat hävettävät keskimääräistä enemmän.

Näitä vähäisempiä häpeän tunteen kohteita ovat pummilla matkustaminen, jätteiden lajittelemattomuus, hyväkuntoisten vaatteiden hylkääminen ja makeisten ja sipsien ahmiminen. Myös nolot ostotilanteet ja intimitteettiasiat hävettävät. Tällaisia ovat esimerkiksi toimimaton maksukortti ja varashälytin sekä terveyssteiden ja kondomien ostaminen toista sukupuolta olevalta myyjältä..

Kysymykseen, ketkä häpeävät eniten, tutkijalla ei ollut yksiselitteistä vastausta, sillä häpeällä ja sosiaalisella asemalla ei ole yhteyttä toisiinsa. Eikä liioin sukupuolella, iällä, koulutuksella ja asuinpaikalla.

”Häpeä syntyy ihmisen kohteissa, että hän toimii väärin tai

että muut ajattelevat niin. Se on hyvin persoonallinen tunne, johon vaikuttavat ihmisen temperamentti, kasvatus ja kulttuuri sekä muiden tarkkailu ja sosiaalinen vertailu.”

Häpeän kohteet myös muuttuvat. Kun velaksi ostamista tai seksituotteiden ja alkoholin ostoa ei enää hävetä, uusiksi noudon aiheiksi ovat nousseet kulutukseen liittyvät eettiset ja ympäristöongelmat sekä epäterveelliset elämäntavat. Moni häpeää esimerkiksi ”halpatuotteiden” käyttöä, untuvatuotteita, citymaasturilla ajamista ja kalliita kaukomatkoja. Ostotilanteen aiheuttama häpeän tunne ei ole mitätön ilmiö, sillä se vaikuttaa liiketoiminnan tuloksellisuuteen. Pirkko Talvion mukaan joka toinen häpeää kokenut alkoi vältellä ostopaikkaa tai jätti ostamatta.

Tiedot pohjautuvat KTT Pirkko Talvion Aalto-yliopistossa vuonna 2011 tehtyyn väitöskirjaan Häpeän tunteet ohjaavat kulutusta. Sitä varten hän haastatteli 441 naista ja miestä, joilta kysyi ostotilanteissa esiin tulleita häpeän tuntemuksia.

Syödään maailma paremmaksi

”Syödään maailma paremmaksi”, ehdotti verkkotuottaja Veera Juvonen naisliittolaisille.

Miten tämä käytännössä toteutuu?

”Netissä olevan apuvälineen, eko-ruokapalvelu Mindon avulla”, Veera Juvonen vastasi, työnsi muistitikon läppäriin ja leväytti kankaalle ruokakuvia, kaavioita ja reseptejä ja sydämiä. ”Täältä voi tarkistaa aterian ravintoarvon, kalorit ja hiilijalanjäljen. Kun on rekisteröitynyt palveluun, tänne voi ladata myös omia ruokaohjeita ja saa muutamalla klikkauksella annoksen hiilijalanjäljen, ravin-

Mindon kehittäjä Veera Juvonen kertoo saaneensa ekologisen herätyksen työssään mainostoimistossa.

toarvot ja GDA-suositukset päivittäisestä ravinnon saannista.”

Mindo on Veera Juvosen ja **Reeta Laamon** viime vuonna kehittämä vastuullisten ruoanlaittajien verkkoyhteisö. ”Ensimmäinen ei vain Suomessa, vaan koko maailmassa”, Veera kertoi ja lisäsi, että Mindo syntyi tarpeeseen. Eli toteuttamaan Mindon perusajatusta Mind and do, Välitä ja toimi.

”Kun neljäsosa suomalaisen hiilijalanjäljestä muodostuu ruokailusta ja kolmannes suomalaisista pyrkii kuluttamaan ekologisesti, päivittäisiä valintoja helpottavalle palvelulle oli tarve”, Veera Juvonen kertoi.

Mindon raaka-ainepankki on peräisin Finelin tietokannasta. Arviot hiilijalanjäljestä taas perustuvat Natural Interestin ja MTT:n laskelmiin ja ovat viitteellisiä. Mindo kertoo myös, millä raaka-aineella uhanalaisen lajin tai suuren hiilijalanjäljen jättävän elintarvikkeen voi korvata. ”Esimerkiksi tonnikala ja Itämeren lohi ovat uhanalaisia, sillä niitä pyydetään enemmän kuin ne lisääntyvät. Ne voi

Filosofi Eero Ojanen mielestä viisaus on juuri oikean mitan tai oikean tien löytämistä.

korvata järvikalalla, esimerkiksi kuhalla, siialla tai hauella”, Veera totesi. ”Naudanlihan ja juuston valmistus tuottavat taas eniten hiilidioksidipäästöjä, joten ne olisi viisasta korvata kotimaisilla kauden kasviksilla, marjoilla, sienillä ja riistalla.” Mindo ohjaa siis käyttäjiään syömään eettisemmin ja ekologisemmin ja valmistamaan ruokaa, joka on hyväksi itselle ja ympäristölle.

Kohtuullisuus takaa hyvän elämän

”Filosofien on helppo rikastua, jos he vain sitä haluaisivat. Mutta se on heille toisarvoista”, filosofi **Eero Ojanen** aloitti esitelmänsä, joka oli otsikoitu provosoivasti *Filosofi ei halua rikastua*.

Mikä sitten on arvokasta?

”Hyvä talon pito, kohtuullisuus ja hyvyys”, Eero Ojanen vastasi. ”Suomen kielessä on hieno käänнос sanalle ekonomia: talous, joka tulee sanasta talo. Talous on siis talon pitoa, talouden hoitamista. Se edellyttää jonkin verran varallisuutta, mutta takaa toimeentulon ja on väline hyvän elämän saavuttamiseen. Talon pidon tarkoituksena ei siis ole rikkauksien taivoittelu eikä määrätön kasvu.”

Hyvää elämää voisi taas kuvata sanalla sivistys.

Tätä taustaa vasten nykyinen puheemme taloudesta bisneksenä eli rikkauksien taivoitteluna on filosofin mielestä kummallista. Samoin talouden jatkuvan kasvun vaatimus.

”Taloukasvu ei enää lisää ihmisten hyvinvointia ja onnellisuutta, sillä hyvän elämän arvot ja päämäärät löytyvät muualta kuin taloudesta”, hän totesi ja ehdotti, että taloutta alettaisiin arvioida muilla ansioilla kuin kasvulla.

”Esimerkiksi jakamisella ja anteliaisuudella, jotka edistävät inhimillistä hyvinvointia.”

Talouden kannattavuuden uudelleen arvioiminen on filosofin mukaan suuri haaste.

”Tosin se tuntuu nyt utopistiselta, mutta eihän ympäristövaikutustenkaan arvioiminen ollut itsestään selvyys muutama vuosikymmen sitten. Sille naurrettiin ja sanottiin, että se on maailman älyttömin asia. Nyt se on selvää kaikille ainakin sanoina.”

Talouden hyveeksi filosofi nosti kohtuullisuuden.

”Kohtuullisuus on asian oikea mitta, se miten asian pi-

tää olla. Loputon kasvu ei ole hyväksi, koska silloin voimme ylittää oikean mitan.”

Kohtuullisuus ei ole uusi keksintö, vaan ihmiskunnan kauan tuntema ja noudattama – mutta sukupolvemme unohtama hyve. Kohtuullisuuden taidon oppiminen on meillä siis nyt edessä. Eikä Eero Ojanen tarkoittanut tällä äärimmäisyyttä tinkimisen muodossa, sillä jokin kohtuus täytyy olla kohtuullisuudessakin.

Kysymykseen, miten kohtuullisuuteen opitaan, ei filosofi ole patenttiratkaisua, vaan hän vetosi jokaisen omaan järkeen: ”Kun tiedostaa kohtuullisuuden järkeväksi asiaksi, sitä on helppo noudattaa”. Kirjassaan *Järjen valossa* hän toteaa, että kohtuullisuus eli oikea mitta on viisauden ydin.

Puheenvuoronsa lopuksi Eero Ojanen otti kantaa rahaan: ”Jos meillä ei ole mitään muuta kuin raha, meillä ei ole mitään. Hyvyys ratkaisee. Sen avulla ihmiset pystyvät elämään yhdessä, ja sen ansiosta meillä on yhteiskunta. Raha on vain väline, ja välineenä sitä on käytettävä.” •

Liikunnanohjaaja Saara Svedström on suunnitellut Naisliitolle ikioman liikeydintäohjelman Tulkkaa tytöt yötulille, joka sai ensiesityksensä Kaisaniemessä. Kalevalaishenkiset sanat ja jumppaohjeet ovat viereisellä sivulla.

Tulkaa tytöt yötulille

Tulkaa tytöt yötulille.

Seiso mukavasti. Tee oikealla kädellä houkutteleva, kutsuva pyöreä liike kaksi kertaa.

Valukaahan valkeill`.

Siirrä painoa oikealle jalalle eteen keinuen ja vasemmalla taakse.

Ai luli, ai luli.

Ota askel oikealla jalalla ja vasen viereen, sama vasemmalla ja viereen, keinuen.

Valukaahan valkeill`.

Siirrä painoa oikealle jalalle eteen keinuen ja vasemmalla taakse.

Tuokaa tulta tullessanne.

Piirrä käsillä liekinomaista liikettä vartalosi edessä.

Kekälettä kengässä.

Nosta oikea kantapää taakse ja kurota kädellä nilkkaan katseen seurattessa.

Ai luli, ai luli.

Ota askel oikealle jalalle ja vasen viereen, sama vasemmalle ja viereen, keinuen.

Kekälettä kengässä.

Nosta oikea kantapää taakse ja kurota kädellä nilkkaan katseen seurattessa.

Sitä harvemmin sisokset.

Tartu vieressä olevaan olkavarsiotteella, ota askel oikealla jalalla, vasen eteen ristiin, oikea sivulle ja vasen viereen.

Harvemmin emosen lapset.

Ota askel vasemmalla jalalla, oikea eteen ristiin, vasen sivulle ja oikea viereen.

Harvoin hongat hankatuksin.

Polje neljä kertaa paikalla seisten: oikea, vasen, oikea, vasen.

Nyt kun yhteen myö yhyymä. Myö kun pääsemme parri. Suuta suksin suupaluille.

Nyökyttelä vieressä oleville.

Nyt myö leikki lyötäne.

Taputa sanoille nyt ja lyötäne.

Tantsuu taljeltane.

Pane kädet puuhka-asentoon ja oikea kanta eteen, vasen taakse.

Yhtee yhyttäjessä. Myö parrii päästäjessä.

Tiivistä rivistöä liikkuen pienin sivu-viereen askelin.

Taas kuukauet kulluut. Taas viikot vierahat. Monin päivin peäksikkäisin.

Kulje hitain askelin myötöpäivään itsesi ympäri, kädet selän takana.

Ennen ko seukon suuta suksin.

Jää paikoillesi, kasvot samaan suuntaan.

Ennen ku tuttavat tukussa.

Tartu vierustovereitasi kädestä.

Sekä ystävät yhdessä.

Ota neljä pientä askelta eteenpäin ja nosta samalla kädet yläviistoon.

Kenraalihaloja ja hyviä ystäviä

Jos jokaisella yhdistyksellä olisi Paula Starckin kaltaisia jäseniä, aurinko paistaisi aina.

Kun naisliittolaisten rakastama Paula Starck täytti maaliskuussa 80 vuotta, Väestönsuojelumuseo täyttyi hänen lapsistaan, suvustaan ja järjestöystävistään. Puolison, kolmen lapsen, seitsemän lapsenlapsen, kahden lapsenlapsenlapsen ja lähisukulaisten lisäksi mukana oli marttoja, kalevalaisia naisia, naisliittolaisia ja väestönsuojelunaisia ja -miehiä.

”Kaikkiaan 80 henkeä”, Paula ynnää. Emmekä voi pidättellä hymyä, kun muistelemme juhlaa, jossa naisliittolaiset esitivät päiväsankarin pyynnöstä kaksi ohjelmanumeroa: alkueritytelyn Tulkaa tytöt yötuulille ja vuoropuhelun Minnan ja Jussin aika.

Naisliitossa voi kehittyä

Syntymäpäiväjuhlasta on luontevaa siirtyä tähän hetkeen. Eli Pyhtäälle Patruunantalo, jossa Naisliiton Helsingin Osaston kevätretkeläiset lounastavat. Olemme käyneet jo kolmessa keskiaikauskirkossa, ja jäljellä on vielä yksi, Pyhtään harmaakivikirkko. Paula osallistuu retkelle, kuten on tehnyt yli 30 vuotta, Naisliittoon liittymisestään alkaen.

Kummitätinä toimi **Hedvig Gerbard**, tunnettu naisasianainen. Hän asui 1950-luvulla

Paula Starck kevätretkellä päätöskohteen, Malmgårdin linnan juhlassa.

samassa rapussa kuin Paula ja kehotti häntä liittymään Naisliittoon, sillä ”siellä nuori nainen voi kehittyä”. Paula muisti sanat vuonna 1979, jolloin Helsingin Osasto oli tutustumassa pääkaupungin väestönsuojeluun. Paula oli tuolloin Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen koulutussihteeri.

”Kysyin **Maijaliisa Kaistilalta**, miten Naisliittoon pääsee. Seuraavana päivänä tuli kukkakimppu ja kutsu jäseniltään. Menin Aurorankadulle. Siellä oli mielenkiintoinen esitelmä ja niin positiivinen ilmapiiri, että liityin jäseneksi.”

Tästä illasta alkoi kausi, joka vei Paula Starckin pian Helsingin Osaston johtokuntaan, sitten

sen vara- ja puheenjohtajaksi. Liiton puheenjohtajana hän toimi vuosina 1996–98.

”Olen ollut kaikissa muissa luottamustoimissa paitsi sihteerinä”, Paula huomauttaa. ”Kun järjestötoiminnalle antaa pikkurillin, se vie koko käden.”

Mutta antaa myös paljon.

Kaksi tähtihetkeä 90-vuotisjuhlissa

Toimintavuosistaan Naisliitossa Paula Starck kertoo, että niitä leimasi rahapula. Niinpä toimittiin talkoovoimin ja varoja kerättiin järjestämällä arpajaisia, joihin kerjättiin palkinnot. Arpajaisitilojen ja liikelaitoksilta saatujen lahjoitusten avulla järjestettiin 1997 liiton 90-vuotisjuhlat Suomalaiselle Kauppakorkeakoululle.

Juhlissa Paulalle on jäänyt mieleen pari kulttuurianekdootia.

”Kun veteraanikuoro oli lupautunut laulamaan, päätimme pyytää juhlapuhujaksi jalkaväenkenraali **Adolf Ehrnroothia**. Soitin rohkeasti hänelle ja kerroin asiani. Kenraali empi, mutta kuullessaan, että pyytävä oli Naisliitto, hän muisti äitinsä olleen naisasianainen ja sanoi: ”Kyllä minä tulen, mutta saanko puhua mitä haluan?”. Lupasin. Sitten kenraali sanoi, ettei hän enää aja autoa – hän oli tuolloin 92-vuotias. Lupasin, että mieheni hakee hänet kotoa.

Näin tapahtui. Puheen jälkeen kysyin kenraalilta, mi-

ten korvaamme esiintymisen. Kenraali vastasi: 'Riittää kun halaatte'. Ja sai palkkioksi halauksia kukkien kera. ”

Illalla oli iltapukujuhlat Katajanokan Kasinolla. Päävieraina oli **Helvi Sipilä**. Keskusteltaessa nuorten työttömyydestä Paula valitteli työllistämistuen loppumista, minkä vuoksi Naisliiton näppärä sihteeriin joutuu joutilaaksi. ”Helvi kuunteli ja sanoi: 'Pyydäpä tyttöä tulemaan huomenna luokseni'. Tyttö, **Maria Teelahti**, meni seuraavana päivänä tapaamaan Helvi Sipilää, sai työtä niiltä seisoviltan ja oli vuosikausia Helvin sihteeri.”

Paula Starck löysi Porvoon kristallitorilta syntymäpäivälahjat tyttärentyttärilleen.

kuulun sukupolveen, joka ei voi heittää kirjoja pois.”

Ennen kuin eroamme Paula toteaa, että Naisliitossa olo on ollut antoisaa: hän on saanut elähdyttäviä kokemuksia ja hyviä ystäviä. Heistä hän mainitsee erityisesti **Raija Virtasen**, edesmenneen kunniapuheenjohtajamme.

Vastaavasti Paula on ollut esimerkkinä Naisliiton naisille. Eli sihteeri Mariaa lainaten: Jos jokaisella olisi Paula Starckin kaltaisia ystäviä, aurinko paistaisi aina. •

Minnan ja Jussin aika vei syntymäpäiväjuhlijat 120 vuoden taa eli aikaan, jolloin kaksi aikansa kuuluisinta kirjailijaa kävi debattia. Oikealla Minna (Pirjo Norvama), vasemmalla Jussi (Maija Kauppinen), keskellä aiheeseen johdattelijat Majjaliisa Kaistila ja Marjukka Helenius.

Nyt on tavaroista luopumisen aika

Nykyään Paula Starck kertoo olevansa vapaarouva ja nauttivansa siitä. Hän asuu miehensä Nilsin, Nissen, kanssa Bertahemmetissä Etelä-Haagassa, jonne muutti kaksi vuotta sitten Puotilasta.

”Oli suuri muutos, kun muutimme isosta huoneistosta 49 neliön asuntoon. Jo siinä vaiheessa jaoimme tavaroita jälkipolvelle, jokainen lapsista sai esimerkiksi kolme taulua. Vanhin poikamme lunasti huoneiston ja sai samalla suuren kirjaston. Se oli helpotus, sillä

PAULA STARCK

– syntyi Varpaisjärvellä vuonna 1932, os. Pekkarinen.

– koulutukseltaan lastenhoitaja, lisäksi pelastusalan koulutusta.

– Helsingin Pelastusliiton perustaja ja toiminnanjohtaja.

– Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osaston pj 1998–2000, Naisliiton pj 1996–98, Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendiaattiön vpj 1998.

Saaran kanssa satasen alla

TEKSTI JA KUVA:
MARJA-RIITTA TERVAHAUTA

"Surut olen heittänyt pitkin teitä ja ilot ottanut mukaan", paljasti pitkän salaisuudekseen Suomalaisen Naisliiton vanhin, toukokuun 23. päivänä Torniossa sata vuotta täyttänyt Saara Kanerva.

Saara Kanerva tuli Tornioon miehensä Teuvon kanssa 1. syyskuuta 1939 eli päivänä, kun talvisota alkoi. Saara oli ollut opettajana Köyliössä, mutta oli nyt virkavapaalla. Kansakoulunopettajaksi Hämeen Kangasalan tyttö oli valmistunut 1934.

Syy Tornioon muuttoon oli puolison työpaikka Tukku-liike Helmer Husa Oy, jonka osakas Teuvo oli. Torniossa Saara työskenteli sotilaiden muonittajana ja valtion tiedotuslaitoksen valvontaosastossa, jossa sensuroi sotilaiden kirjeitä. Lottatyttöjen johtajana hän toimi vuosina 1942–1944, mikä innosti häntä liittymään Tornion ja Lapin Lottaperinneyhdistyksiin.

Sodan jälkeen Saara toimi 10 vuotta Tornion yhteislyseossa opettajana. Vuonna 1957 hän sai kaupungin kansakoulunopettajan viran, jossa hän toimi eläkkeelle jäämiseen saakka eli vuoteen 1972. Hänet muistetaan lapsista huolehtivana ja äidillisenä opettajana.

Saara ja Teuvo saivat neljä lasta, jotka koulutettiin. Vanhin Tapani oli palomies, Seppo on kommodori, Liisa fysioterapeutti ja Markku kauppatieteiden maisteri. Kukaan heistä ei asu enää Torniossa. Lapsenlapsia on kuusi ja lapsenlapsenlapsia viisi.

Saara Kanervan elämänsenne on myönteinen: "Pitää olla liikenteessä ja nauttia joka hetkestä ja päivästä".

Suomalaiseen Naisliittoon Saara liittyi vuonna 1959, Peräpohjolan opistolla järjestettyjen kesäpäivien jälkeen. Saara oli oppilaittensa kanssa valmistanut päville kansantanssihuohjelman. Tästä ohjelmasta sai alkunsa Tornion Helkatytöt.

Saara on ollut aktiivinen naisliittolainen, jolle oli läheistä Alatornion osaston äitilapsipiiri Tornion Röyhtässä. Aseveliaiteja kustannettiin äitilapsileireille, joita oli Tornion lisäksi muun muassa Tervolassa.

Toinen Saarelle läheinen asia oli osaston ylläpitämä kotiteollisuuskoulu. Se liitettiin sittemmin Länsi-Pohjan ammattikouluun ja sieltä Tervolaan. Koulun menetys järkytti Saaraa kuten muitakin naisliittolaisia. Saara kävi valittamassa asiasta Lapin läänin maaherra Martti Miettuselle, mutta päätös pysyi.

Saara oli aktiivinen myös kunnalliselämässä, jossa hän oli 24 vuotta: kaupunginvaltuutettuna

neljä ja varavaltuutettuna kahdeksan vuotta, sosiaalilautakunnan varsinaisena jäsenenä 17 ja avioliiton sovittelijana 18 vuotta. Tornion seurakunnan eri luottamustehtävissä vierähti 20 vuotta. Näissä tehtävissä Saara näki arjen, mikä antoi pontta toimia lasten ja äitien hyväksi. Eläkkeelle jäätyään Saara perusti Tornion Kansalliset Seniorit ja on nykyään sen samoin kuin Lapin läänin senioripiirin kunniajäsen.

Saaran vapaaehtoistyö on huomioitu Tasavallan Presidentin myöntämällä kunniamerkeillä ja Tornion kaupungin myöntämällä 40-vuotiseriokoisansiomerkillä. Viime kuussa hän sai Lapin Lottaperinneyhdistyksen 10-vuotisjuhlassa ansiomerkinn.

Saaran puoliso kuoli 24 vuotta sitten, minkä jälkeen Saara on elänyt yksin. Nykyään hän asuu Torniossa Saarenvireen palvelutalossa ilman kotiapua. Hän seuraa maailman ja kotimaan tapahtumia lukemalla päivittäin sanomalehdet. Ajatukset ja muisti pelaavat hyvin, mutta liikkumiseen täytyy vähän käyttää apuvälinettä.

Saara kertoo viettäneensä säännöllistä elämää, urheilleensa nuorena paljon ja syöneensä terveellisesti maalaisruokaa eli perunoita, ruisleipää, silakoita ja särkikaloja. Hän ei ole istunut ravintoloissa, ei käyttänyt alkoholia eikä polttanut tupakkaa.

Saaran suku on pitkäikäistä. Hänellä on ollut 11 sisarusta, joista yksi eli 92-vuotiaaksi. Koti oli maalaistalo, jossa kaikki työt tehtiin omin voimin ja niihin osallistuttiin lapsesta alkaen. •

Raija Virtanen in Memoriam

Tieto Raija Virtasen kuolemas-
ta tuli kauniina kevätsunnun-
taina, Marian ilmestymispäivänä.
Tieto pysähdytti ja hätkähdytti;
eräs aikakausi Suomalaisessa
Naisliitossa oli ohi.

Raija Virtanen oli keskeinen
naisliittolainen vaikuttaja yli nel-
jän vuosikymmenen ajan. Meidän
allekirjoittaneiden naisliittolaisesa
historiassa Raija oli mukana,
kun tulimme toimintaan. 1970-
luvun alussa Helsingin Osastoon
liittyi runsaasti uusia ja innok-
kaita jäseniä. Jouduimme kaikki
lähes untuvikkoina erilaisiin teh-
täviin niin Helsingin Osastossa
kuin liitossakin ja samalla teke-
misiin Raijan kanssa.

Raija oli näyttävä ilmestys:
tumma, kookas, hyväryhtinen ja
vakuuttavasti mutta ei koskaan
ylimielisesti esiintyvä nainen.
Hänellä oli erinomainen lauluää-
ni, olihan hän vuosikausia ollut
muun muassa Savonlinnan oop-
perakuoron jäsenenä. Tästä lah-
jasta saimme nauttia usein. Liit-
ton keväinen vuosikokous avartui
uusiin maailmoihin, kun Raija
kauniilla äänellään lauloi ennen
virallisiin asiapapereihin syven-
tymistä Aamulaulun Kaiu, kaiu,
lauluni, kaiu korkealle!” Kuva
tummansiniseen, hillityn kukka-
kuvioiseen leninkiin pukeutunees-
ta Raijasta auringon valaisemassa
Aurorankadun kokoushuoneessa
jäi unohtumattomana mieliimme
ja nosti meidät hetkeksi Toivo
Kuulan sävelten siivin korkealle
arjen ulottumattomiin.

Koululaitoksellemme oli suu-
renmoinen onni, että Raija vaihtoi
ammattinsa agronomista luokan-
opettajaksi. Raijalle opettajan
työ oli kutsumus, mikä heijastui
kaikessa. Oi, miten monta ker-
taa saimme ennen kokousta hy-
vät naurut, kun Raija kertoi mitä
oppilas S oli taas tehnyt. Tämä S
oli kekseliäs viikari, mutta Rai-
ja osasi suhtautua huumorilla ja

ymmärryksellä lapsen yrityksiin
järkyttää mitä mielikuvitukselli-
simmilla tempuilla opettajan sie-
lunrauhaa.

Raija rakasti teatteria. Nais-
liiton tehtävistä vapauduttuaan
hän toimi useita vuosia Helsingin
Teatterikerhon puheenjohtajana.
Teatterikerhon bussiretkillä Raija
hauskutti lähellä istuvia usein kou-
luelämään liittyvillä muisteloilla.
Hänellä oli myös armoitettu kyky
nauraa omille sattumuksilleen.

Raijan idea oli kuvaelma,
jonka valmistimme Naisliiton
90-vuotisjuhlaan ja jota esitimme
myöhemmin myös Aurorankadul-
la. Hän laati tekstin, valitsi jäsen-
kunnasta rooleihin sopivat henki-
löt ja veti suvereenisti muutaman
harjoituskerran. Ei meistä ihan
näyttelijöitä tullut, mutta Raija
sai meistä jokaisesta esiin kaiken,
mihin pystyimme. Ammattitaitoa
sekin!

Mieliimme on jäänyt erityi-
sesti Raijan ainutlaatuinen kyky
asettua jäsenten ristiriitojen ylä-
puolelle. Hän oli tervehdyttävä
tulokas silloin vanhuspitoiseen
Helsingin Osastoon. Raija oli
hyvin sovitteleva ja oikeudenmu-
kainen. Hän huomasi nopeasti,
jos asiat olivat menossa väärään
suuntaan, ja pelasti tilanteen. Tätä
ominaisuutta tarvittiin erityises-
ti liiton ja maakuntien osastojen

välisissä suhteissa. Eri osastot
toimivat omilla tavoillaan, ja yh-
teisen sävelen löytämiseen tarvit-
tiin diplomatiata ja neuvottelutai-
toja. Raija oli erittäin pidetty, ja
hän tuli toimeen kaikkien kans-
sa. Vaikka hänellä oli opettajan
toimessaan valtavasti työtä, hän
osallistui tarmokkaasti Helsingin
Osaston ja liiton toimintaan.

Raijan tumma ja karis-
maattinen hahmo säteili aina
positiivista voimaa. Hän osasi
kannustaa aidosti ja sai mei-
dät uskomaan, ettei mikään
ole mahdotonta. Oli hyvin rai-
jamaista saada häneltä terveh-
dyskortti, jossa kirahvi kurkotti
puun latvan lehtiä, ja takana oli
teksti: ”Pidetään pää pystyssä ja
kurkotetaan korkealle”. Toinen
tervehdys liittyi merkkipäiviin
ja tuli Naisliiton viirin mukana:
”Jatketaan liput liehuen”. Juuri
noin Raija toimi ja toivoi mei-
dän naisliittolaisten toimivan.

Raija toi usein koulumaail-
masta humoristista kerrottavaa.
Eräs tarina liittyi erikois- eli van-
hanajan tarkkailuluokan opetta-
juuteen. Luokassa oli vain poikia,
ja kun tuli aika pitää voimistelut-
unti, Raija pukeutui voimistelut-
rikoiisiin ja astui luokkaan. Pojat
henkäisivät: ”Oo-la-laa, mitkä
linjat!”. Viesti meille naisliittolai-
sille tuli selväksi: rohkeasti tehtä-
vään käsiksi.

Kenties erikoisluokan opet-
tajan koulutus oli juuri se pohja,
jota tarvittiin sangen itsepäisen
naislauman ruodussa pitämiseen
vihastumatta ja ääntä korottamat-
ta.

Raija Virtanen on nyt pois-
sa. Olemme kiitollisia yhteisistä
vuosista Naisliitossa ja muistam-
me hänen elämäntyötään kunnioi-
tuksella.

Vappu Isosomppi-Hakkarainen
Maijaliisa Kaistila
Riitta Sivenius

KUN ISOÄIDIT OLIVAT NUORIA ÄITEJÄ

Viime syksynä Lahden osaston jäsenillä muis-teltiin, millaista oli olla nuori äiti 60 vuotta sitten. Kun vauvaa ei saanut hoi-taa eikä lohduttaa liikaa, vaan hänen piti oppia nukkumaan itkuunsa.

Suomen sotakorvausten mak-su loppui 1952, ja kaikesta oli puutetta: ruoasta, vaatteista, asunnoista ja lääkäreistä. Har-valla oli kotona juokseva vesi pesukoneista puhumattakaan. Kotona synnytettiin. Ei ollut kertakäyttövaippoja, ei äidin-maidonvastikkeita eikä vau-vanruokapurkkeja. Äitiysloma oli lyhyt, äitiysrahasta ei ollut kuultukaan, mutta äitiyspakkaus sentään jo saatiin. Vauvaa ei saanut hoitaa eikä lohduttaa liikaa, vaan hänen piti oppia nukkumaan itkuunsa. Naisten ja lasten asemassa oli todella parannettavaa.

Oman tarinansa 1950- ja 1960-luvuista kertoivat osaston jäsenet Armi ja Hilkka.

Pikkulapsen äitiä ei haluttu työhön

Armi Hulkkonen, 81, muutti miehensä **Jorman** kanssa Lah-teen vuonna 1955. Esikoinen, **Riitta**, syntyi kaksi vuotta myö-hemmin. Armi kuuluu sukupol-veen, joka on aina arvostanut työntekoa. Jos töitä sai, niitä oli tehtävä tunnollisesti. Äitiys-lomaa oli muutamasta viikosta pariin kuukauteen. Alle viiden vuoden työssäolosta sai kesälo-maa kaksi viikkoa.

Armi kertoo, että hänen työnantajansa antoi ymmärtää, ettei halunnut pitää pienen lap-sen äitiä työssä. ”Joten minun oli luovuttava paikastani. Olim-me hankkineet pienen asunnon, ja rahaa piti saada. Äitiysrahoja ei maksettu, ja ensimmäinen lapsilisäkin tuli monen kuukau-den päästä.”

Armin onnistui saada uusi työpaikka Lahden verotoimis-tosta, jossa oli lapsiystävälli-sempi johtaja, tuleva kaupun-ginjohtaja Teemu Hiltunen. Sinne piti mennä seuraavana aamuna, mutta minne lapsi.

”Meillä ei ollut äitejä tai mummoja hätävarana, mutta tuttavaruouva lupasi hoitaa las-ta pari päivää. Näin pikaisella varoituksella hän ei kuitenkaan voinut ottaa kolmen kuukauden ikäistä vauvaa ihan aamusta, jo-ten myöhästyin ensimmäisenä aamuna töistä tunnin. Sanoma-lehti-ilmoituksella saimme jo kolmanneksi päiväksi päivähoi-tajan kotiin, ja minä käväisin ruokatunnillani pikapikaa syöt-tämässä vauvan. Tietysti vauva joutui korvikemaidolle, joka keitettiin vedestä ja lehmänmai-dosta ja johon lisättiin vähän sokeria.”

Uusi sukupolvi – uudet tavat

Lastenhoito-ongelmasta selvit-tiin näin hienosti, mutta yhtenä aamuna hoitaja ei ilmestynyt-kään töihin. Armi kertoo, että työpaikka oli hänelle niin tär-keä, että hän läksi sinne juosten ja sopersi itkien asian.

”Vakuutin tulevani takai-sin heti kun pääsen ja tekeväni poissaolotunnit, etten menettäi-

si työpaikkaani verovirastos-sa. Sain luvan järjestää asiani. Vauva veteli sikeitä unia, kun palasin. Kääräisin lapsen huo-paan, otin harsovaipat ja pari tuttipulloa ja menin puolijuok-sua kaupungin lastenseimeen. Selitin tilanteen ja pyysin aras-ti, että saisin jättää viiden kuu-kauden ikäisen vauvan sinne päiväksi, vaikka huovan päälle. Vastaus oli kylmä: ’Ei meille noin vain voida kadulta ottaa, viekää pois!’ Toisessa, yksityi-sessä seimessä oli samanlainen kohtelu. Tuli mieleen Raamatun sanat: ’Heillä ei ollut sijaa ma-jatalossa’.”

Armin palatessa kotiin tal-lonmiehen rouva näki hänen hätänsä ja lupasi hoitaa Riittaa sen päivän. Seuraavana aamuna lapsi saatiin perhepäivähoitoon. Toisen lapsen, **Leenan**, synty-essä vuonna 1964 hoitotilanne oli jo parempi, mutta pesuko-keen Armi vasta 1974.

”Työssä käyvällä äidillä ei ollut samanlaisia mahdollisuuksia valita hoitomuotoa kuin ny-kyäideillä on”, Armi muistelee ja kiittää miestänsä, joka osal-listui lasten hoitoon. ”Hän hoiti heitä usein öisin, että minä sain nukkua. Kun oli mahdollisuus tehdä ylitöitä, teimme ne vuo-rotellen.”

Armi kertoi olleensa lap-senlapsenlapsensa **Olivian** yksivuotissyntymäpäivillä ja verranneensa omaa äitinä olo-aikaansa nykyperheisiin, joilla on pitkät äitiys- ja isyyslomat, vanhempainvapaat ja äitiyspäi-värahat, päiväkodit! Vaikka ne puuttuivat, hän katsoo pysty-neensä kasvattamaan miehensä kanssa lapsistaan kunnon kan-salaisia.

Armi Hulkkonen kertoi antaneensa Olivialle syntymäpäivälahjaksi tinaisen kourasian, johon hän voi tallettaa muistoja elämästään.

Hilikka Hämäläisen mielestä äitiyttä arvostettiin aikaisemmin enemmän ja myös äidit arvostivat itseään.

Asuntopula oli sodan jälkeen kova

Orimattilan Heinämaalta kotoisin olevan maalaistalon tytär **Hilikka Hämäläinen**, 87, meni naimisiin 21-vuotiaana vuonna 1945. Aviomies **Olavi** oli sotaveteraani, 50 prosentin aivoinvalidi, mutta tarmokas ja työteliäs.

Nuoren parin oli tyydyttävä Lahdessa yhden huoneen alivuokralaisasuntoon, sillä sodan jälkeen oli kova asuntopula. Karjalaiset asutettiin ja lapsia syntyi. Joka kuukausi oli käytävä huoneenvuokralautakunnassa ilmoittamassa asunnontarpeestaan. Eikä asuntoa saanut, vaikka olisi ollut rahaakin. Heteke levitettiin alkoviin, jonka päässä oli pieni keittiökaappi ja siinä keittolevy. Jääkaapin virkaa toimitti kylmäkomero, joka ei ollut aina kylmä. Vesi tuli ja sisä vessakin oli, mutta astiat oli pestävä pesuvadissa.

Tähän asuntoon syntyi kaksi lasta peräkkäisinä vuosina, Tuomo vuonna 1947 ja Leena seuraavana. Synnytyslaitos oli parin kilometrin päässä, ja sinne Hilikka muistaa kävelleensä sisarensa kanssa. Työssä oli yksi kätilö ja hänellä aputyttö.

Synnyttäjiä oli viisi, mutta ensikertalaisena Hilikka pääsi synnytyspöydälle. Eräs karjalaisäiti joutui synnyttämään kolmannen vauvansa puulaatikon päällä.

Hilkalla ei riittänyt äidinmaitoa, joten lisukkeeksi keitettiin kauralimaa.

”Kauraryynejä keitettiin vedessä, josta ne siilattiin pois ennen tuttipulloon laittoa. Äitiyspakkauksessa oli paperisia lakanoita, tyynyliina, nuttuja ja kapaloliinoja. Vanhasta pöytäliinasta tehtiin vaippoja, ja kansanhuollosta sai vähän lakana-kangasta. Pikku pyykki pestiin lavuaarissa, isompi keitettiin alakerran padassa. Jos lipeää ei saatu, käytettiin koivuntuhkaa. Myös saippuasta oli kova pula.”

Tilavampaan kotiin ja ansiotyöhön

Hämäläisen asunto-olot paraniivat, kun ennen seuraavan lapsen, **Eevan**, syntymää ostettiin talo Villähteeltä. Samalla saatiin pulsaattoripesukone ja jääkaappi. Seuraavat kolme lasta – **Markku**, **Riitta** ja **Tiina** – syntyivät kotona hyvän kätilön avustamana, sillä Lahti ei mielellään ottanut Nastolan synnyttäjiä.

Hilikka oli kotiäitinä ja hoiti itse lapset. Sen ajan ohjeiden mukaan vauvoja ei pitänyt liikaa helliä. Hilikka otti kuitenkin terveen järjen käyttöön kahden lapsen jälkeen huomattuaan, että vauva rauhoittui parhaiten sylissä. Myös ruokaa vauva sai, kun oli nälkä.

Ahkera aviomies vaihtoi alaa monta kertaa, ja lopulta perheellä oli leipomo, jolloin Hilikkakin pääsi ansaitsemaan omaa rahaa leipäauton kuljetajana. Se tuntui virkistävältä monen kotivuoden jälkeen. Villähteen Leipä menestyi ja on nyt esikoispojan hoidossa. Isä kuoli työnsä ääreen 60-vuotiaana. Hilikka asuu isossa kauliissa rivitalossaan ja osallistuu aktiivisesti monen yhdistyksen toimintaan.

”Olin tarvinnut nämä tilat 60 vuotta sitten, mutta toki ne ovat nytkin tarpeen, kun lapset perheineen tulevat käymään. Kaksi heistä asuu ulkomailla, lapsenlapsia on 16 ja kaksi jo neljättä sukupolveakin.

Hilikka toteaa, että äitiyttä arvostettiin aikaisemmin enemmän. ”Esimerkiksi äitienpäivä oli suuri päivä, ja koulut järjestivät arvokkaita äitienpäiväjuhlia. Nyt on toisin.” •

Naiset Tornionlaakson historiassa – onko heitä?

Naisliiton Alatornion osasto piti kevätkokousta Minna Canthin ja tasa-arvon päivänä. Sen pääätteeksi FT, dosentti Matti Enbuske kertoi, löytyykö alueen historiakirjoista naisia ja mitä ne heistä paljastivat.

Esitelmässään **Matti Enbuske** tarkasteli naisten asemaa Tornionlaaksossa ja kertoi heistä toimijoina kodissa, uskonnollisessa liikkeessä ja siirtolaisuudessa. Hän myös valotti, miten ja missä valossa nainen on kirjoituksissa esitetty. Tarkastelun pohjana tutkijalla oli Tornion, Alatornion ja Tornionlaakson historiakirjat.

Vävy mainitaan, talon tytärtä ei

Kuulijoita ei yllättänyt, että naisista on vähän mainintoja historiankirjoissa, sillä heidän aherruksensa tapahtui pääasiassa asiakirjojen ulkopuolella.

”1500-luvun lopulla naisista kerrotaan vain kesäkärajillä olleiden kahdeksantoista haurausjutun yhteydessä”, Matti Enbuske aloitti. ”1700-luvun puolivälissä kirjoihin pääsee kättilön palkkaaminen ja joidenkin tyttären asema. Synnyttäjien keski-ikä todetaan olleen tuolloin 31–35 vuotta. Vuodelta 1751 on maininta, että Tornio-

Matti Enbuske totesi, että historiankirjoittajien tapa käsitellä naisia kirjoituksissaan vaihtelee kunnioituksesta syyllistämiseen.

ossa oli naisenemmistö eli piikoja tarvittiin. Rengin palkka oli tuolloin parempi kuin piian, jopa kaksinkertainen. Vuonna 1734 säädettiin ylellisyysvero hameista, ja samoihin aikoihin porvariston naisten pukeutuminen nousee esille. Naisten seuraelämästä kerrotaan, että he juorusivat ja joivat teetä. Vuonna 1800 illanvietossa Tornion raatihuoneella tiedetään olleen 50–60 naista. Naiset hoitivat myös lauttaliikennettä ja toimivat imettäjinä.”

Naisen asemasta kertoo paljon tutkijan mukaan myös se,

että väestöhistoriassa vävy mainitaan, mutta talon tytärtä ei. Naiset nousevat esille yhdistystoiminnassa, köyhäinhoidossa ja irtolaisasioissa. Naisten töistä huomiota saa puutarhan-, mutta ei karjanhoito. Naisten nimet nousevat esille myös salavuo-teusriidoissa, joita puitiin kirkkoraadissa. Syylliseksi todettiin useimmiten nainen.

Naisia lähti myös Amerikkaan

Tyttyjä kiertokoulujen oppilaista oli asiakirjojen mukaan 1800-lu-

*Alatornion osasto vietti
kevätkokousta Tornion
valtuustosalissa.*

vun lopulla noin puolet. Vaikka hengellinen elämä oli miehinen, kirkollisessa diakoniatyössä oli naisia. Esimerkiksi Alatornioon saatiin diakonissa vuonna 1905. Matti Enbuske huomautti, että lestadiolaisuudella on ollut suuri merkitys Tornionlaaksossa. ”Liikkeen sisällä toimi saarnanaisia, oli hartauskokouksia ja raamatunlukua”

Naisia lähti myös siirtolaisina Amerikkaan. Esimerkiksi vuosina 1860–1910 koko Oulun läänistä lähteneistä 60 prosenttia oli miehiä ja 40 prosenttia naisia, mutta Oulun kaupungista lähti siirtolaisiksi enemmän naisia kuin miehiä. Alatorniolta ei sen sijaan ole yhtään mainintaa Amerikkaan muuttaneista naisista.

1800-luvulla lähdettiin myös Norjaan, Ruijaan ja Norjan kautta Amerikkaan, koska virallisia matkustusasiakirjoja ei hankittu. Tutkijan mukaan maasta muuttoon houkutteli yhteiskunnallinen ja uskonnol-

linen vapaus ja naisten kohdalla erityisesti mahdollinen taloudellisen ja sosiaalisen aseman nousu. 1950-luvulla suomalaisia houkutteli Etelä-Ruotsi. Tosin Tornioon 1950-luvulla perustettu ja edelleen toimiva sukkatehdas tarjosi naisille töitä ja vähensi heidän halukkuuttaan muuttaa naapurimaahan.

Puoliso usein rajan takaa Ruotsista

Avioliitto oli naiselle tärkeä vuorovaikutusväylä kyläyhteisöissä. Matti Enbuske totesi, että puolisonhaussa oli taloudelliset syyt merkittäviä. ”Alatornion pitäjässä naithin poikki eli puoliso löytyi usein rajan takaa Ruotsista”.

Naisten toimivalta maalaisyhteisössä oli kotipiirissä, sillä hänen juridisesti alisteinen asemansa rajoitti taloudellista toimintaa. Naisten kontaktit olivat alueellisesti miehiä rajatumpia ja useimmiten sukulaispainotteisia. Nainen on ollut miehelleen solidaarinen. Historiankirjoista löytyy tutkijan mukaan tarinoita naisista, jotka repivät jopa upseeria hiuksista ja hyökkäsivät sotilaiden kimpun puun miestänsä puolustaessaan. Tuolloin naiset joutuivat itsekin usein väkivallan kohteiksi.

Historia tuntee myös sitkeitä selviytyjänaisia. Tornion huomattavimpana naisvaikuttajana mainittiin opettaja Alma Westerlund, joka eli vuosina 1863–1950. •

MOISASEN LIIKENNE
www.moisasenliikenne.fi

Vaino kiinnosti oululaisia

*Minnan päivään osallistui 35 naista.
Edessä esitelmöitsijät Marjatta Keränen (vas.) Riitta Hannus.*

Naisliiton Oulun osaston perinteinen Minnan päivä järjestettiin tänä vuonna Oulun seudun Nytkisin ja Naisten Pankin kanssa ravintola Rauhahallassa. Päivän pääpuheenaiheena oli vaino.

”Vaino on vanha käsite, mutta siitä on tullut nykypäiv-

vän iso ongelma muun muassa avioerojen yhteydessä. Sitä on vaikea todistaa rikokseksi ja siten oikeudessa tuomittavaksi”, totesi Oulun ensi- ja turvakodin avopalvelukeskuksen tiimivastaava **Riitta Hannus** esitelmässään Vainotun naisen näkymättömyyden välttämättömyys.

Vaikka vainotun henkilön elämää on turvattu lähestymiskiellolla, se ei auta läheskään aina. Vaino saattaa myös kestää jonkun ihmisen kohdalla jopa kymmeniä vuosia.

”Kun laki ei turvaa ihmisen henkeä, on muut keinot – esimerkiksi salainen paikka – otettava avuksi. ”Se on ainoa keino vakavaa vainoamista vastaan, vaikkakin äidin ja lapsen elämä ”maan alla” on vaikeaa”, Riitta Hannus totesi. Asia on hänelle tuttu, sillä hän on valtakunnallisen, vainoon ja sen uhrien auttamiseen perehtyneen Varjo-projektin jäsen

Riitta Hannuksen esitelmän lisäksi illan ohjelmaan sisältyi ilmeikäs, mielenkiintoinen esitelmä Minna Canthin elämästä naisasianaisena, josta puhui suomenkielen lehtori Marjatta Keränen. •

kirjaviisaat

NAISASIAN HISTORIAA KOLMESTA NÄKÖKULMASTA

Viime syksyn uuden manteleen matkallani omistin päivän naisasialle. Mieltäni oli pitkään vaivannut, kummalla puolella Atlanttia naisasian juuret ovat. Löysin asiantuntijan avulla useita alaa käsitteleviä teoksia. Valitsin niistä kolme, jotka kaikki ovat suhteellisen uutta tutkimusta. Tilasin ne ja yhden ensyklopedian Naisliittoon, ja tarkoitus oli esitellä ne lyhyesti Minnassa. Lehden päätoimittaja avasi kuitenkin Kirjaviisaat-palstan pitemmille kirjoituksille.

Naisliitossa on jäseniä, joissa yhdistyy sekä syvälinen historian tuntemus että pitkäaikainen kiinnostus naisasiaan – ja erinomainen englannin kielen taito. Näistä monitaitoisista naisista oppinein on filosofian tohtori **Venla Sainio**.

Venla Sainio ei halunnut lainata kirjastostamme Catherine Clintonin teosta *The Other Civil War* (Toinen sisällissota), vaan tilasi sen itselleen. Kirjoituksessaan hän kertoo, miksi Yhdysvalloissa tarvittiin ensimmäisen sisällissodan, orjien vapauttamiseen tähdänneen, jälkeen vielä toinen sisällissota, joka on kirjoittajan näkökulma naisasiaan.

Satu Postpischl arvioi teoksen *Golden Cables of Sympathy* (Yhteisymmärryksen kultaiset köydet). Sen kirjoittaja, Margaret H. McFadden, on perehtynyt Atlantin kummallakin puolella, myös Suomessa, yliopistojen ar-

kistoihin ja osoittanut, että moni suomalainen naisasianainen oli jo suuriruhtinaskuntamme aikana ottanut paikkansa feministin historiassa.

Eila Salmisen esittelemä teos, Bonnie S. Andersonin *Joyous Greetings* (Illoiset terveiset), on näistä vaativin kokonaiskuvan muodostamisen kannalta, niin täynnä se on yksityiskohtaista tietoa. Kirjan mukaan kaikki sai alkunsa Ranskan suuresta vallankumouksesta vuonna 1789. Siinä toteutui naisten ja miesten välinen vapaus, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus sekä oikeus poliittiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Mutta ei mennyt kuin neljä vuotta, kun nuo kaikki saavutukset kiellettiin. Rojalistinen aatelinainen saattoikin silloin todeta kyynisesti, että naiset ovat tasa-arvoisia miesten kanssa vain mestauslavalla.

– Marja-Leena Jaakkola

Catherine Clinton
THE OTHER CIVIL WAR
American Women in The Nineteenth
Century
Hill and Wang; Revised edition, 1999

Yhdysvaltojen sisällissota (1861–65) on edelleen ajankohtainen. Joka vuosi ilmestyy useita sitä käsitteleviä tutkimuksia, elokuvia ja kaunokirjallisia teoksia.

Kun juuri tohtoriksi väitellyt Catherine Clinton 1980 aloitti Princetonin yliopistossa luentosarjan kotimaansa naisasialiikkeen kehittymisestä, hän ajatteli olevansa osa sitä dynaamista oppineisuuden nousua, jonka hänen sukupolvensa toivoi johtavan Amerikan menneisyyden uuteen tulemiseen. Siksi ei yllättä, että hänen muutamaa vuotta myöhemmin julkaisemansa yhteenveto luennoista sai nimen *The Other Civil War*. ”Se on ajankohtainen, terävä ja käyttökelpoinen yleiskatsaus Amerikan naisten 19. vuosisadan historias- ta ja tarjoaa erittäin tarpeellisen synteisin aiheeseen liittyvistä teemoista ja ongelmista. Kyllin tiivis opiskelijoiden tarpeisiin, kyllin yksityiskohtainen alan spesialisteille”, lukee kirjan takakannessa.

Syntytapansa vuoksi teos jakautuu kymmeneen, parinkymmenen sivun mittaiseen lukuun. Ne valottavat sitä poliittista, taloudellista ja henkistä, uskonnollista, rodullista ja opillista muutosta, joka mahdollisti aina uuden virstanpylvään naisten hitaalla marssilla kohti uutta vuosisataa. Ja mitäpä muuta naishistorian pioneerit voisivat olla kuin ylpeitä ja hämmästyneitä siitä, miten pitkälle he valmistsivat tietä: 1900-luvulla naiset ovat johtaneet suuria historiallisia yhdistyksiä; naishistorian tekijöille on jaettu palkintoja siinä, missä muistakin historian aiheista kirjoittaneille; puheenjohtajuuksia ja oppituleja on tärkeissä instituutioissa ympäri maan. Oma todistusvoimansa on teoksen loppuun sijoitetulla, lukujen mukaan ryhmitellyllä yli 30 sivun

luettelolla naistutkimukseen liittyvistä erikoistutkimuksista, kokoelmista ja artikkeleista mukaan lukien Internetin tarjoamat lähteet.

Kirjan ensimmäisissä luvuissa tarkastellaan naisten asemaa ja sen kehittymistä ns. vallankumouksen ajasta (1774–83) eli Bostonin teekutsuista, vapaussodasta ja itsenäisyysjulistuksesta. Uuden itsenäisen tasavallan naiset toivoivat saavansa lahjansa ja voimansa parempaan käyttöön: olivathan he järjestäneet teeboikotteja ja kannattaneet teekutsulaisia, vaattettaneet ja ruokkineet vapaussodan sotilaita. Itsenäisyysjulistuksen Kaikki ihmiset on luotu tasaveroisiksi... koski kuitenkin vain valkoista miestä, ei naisia, ei mustia, ei mantereen alkuperäisiä asukkaita.

Englantilaisen kirjailija Mary Wollstonecraftin katsotaan muotoilleen Ranskan suuren vallankumouksen innoittamana yleispätevät ihmisoikeusvaatimukset ja aloittaneen teoksellaan *The Vindication of the Rights of Women* (1792, suomennettu 2011 nimellä *Naisten oikeuksien puolustus*) vanhan ja uuden mantereen modernin naisasialiikkeen.

Naiset pyrkivät yhdistämään voimansa muun muassa orjuutta vastustavien sekä uskontoa, kohtuutta ja täysraittiuutta korostavien järjestöjen piirissä. Näissä he kouliintuivat taistelemaan myös omien oikeuksiensa puolesta. Niinpä jo uuden vuosisadan puolivälissä naiset alkoivat vaatia tasaveroisia mahdollisuuksia koulutukseen. Vaatimuksissaan he vetosivat Itsenäisyysjulistukseen korostaen, että koulutusta saaneiden äitien lapset voivat paremmin kuin kouluttamattomien, ja rakentavat näin koko yhteiskunnalle parempaa tulevaisuutta.

Puuvilla oli amerikkalaisten kohtalonyhteys: se orjuutti mustat, mahdollisti pohjoisvaltioiden teollisuuden ja synnytti traumaattisen sisällissodan. Pohjoisten osavaltioiden naiset vaa-

tivat orjien vapauttamista. Oli moraalisesti valheellista vaatia itselle täysiä kansalaisoikeuksia mutta kieltää ne muilta, olivatpa nämä sitten miehiä tai naisia. Orjuus koetteli mainetta myös kansainvälisissä kokouksissa ja oli kyseenalainen suositus politiikan pöydissä.

1800-luvulla amerikkalaisten naisten palkka oli usein vain puolet heidän miespuolisten työtovereidensa palkasta. Naiset olivat sidottuja luokkaansa, väriinsä, ammattiinsa ja taitoihinsa. He kaikki – mustat ja valkoiset, rikkaat ja köyhät, koulutetut ja lukutaidottomat, naimattomat ja naimisissa olevat – kokivat sukupuolensa hättänä, handicapina.

Kehitys Yhdysvalloissa oli osavaltioiden sisäisen lainsäädännön vuoksi erilainen. Esimerkiksi New Jerseyssä naiset saivat kveekarien ansiosta jo 1790 tietyin rajoituksin oikeuden äänestää paikallisvaaleissa – tosin oikeus kumottiin 1807 – mutta muualla voi hyvin pilkkapuhe, että estämällä naiset äänestämästä estetään ”laki- asäättävän elimen täyttyminen alushameista”. Vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen kaikki naiset saivat äänioikeuden.

– Venla Sainio

Margaret H. McFadden
GOLDEN CABLES OF SYMPATHY
The Transatlantic Sources of
Nineteenth-Century Feminism
The University Press of Kentucky, 1999

Kirjan nimi on suomalaisen Alli Trygg-Heleniuksen puheesta Kansainvälisessä Naisten kongressissa 1888 Washingtonissa. Alaotsikko täsmentää, että yhteisymmärryksen kultaiset köydet kulkevat Atlantin ylitse. Margaret H. McFadden oli Suomessa Fullbright-stipendiaattina 1990-luvulla ja tutustui tuolloin suomalaisten ja amerikkalaisten aatesisarten keskinäiseen kirjenvaihtoon.

Naisasialiike ei ole kirjoittajan mukaan yhtäkkiä tyhjistä ponnahtanut ilmiö, vaan osa

suurta 1800-luvun jälkipuolen yhteiskuntamuutosta. Tekniikan kehitys, naisen toimintapiiriä laajentaneet kirjailijat ja kuvataiteilijat, naispuoliset kristityt saarnaajat ja evankelistat ja jopa mukavuutta asuihinsa havittelevat aktiiviset naiset edistivät liikettä. Myös maailmalla yksin liikkuvat naiset ja ulkomailla työskentelevät kotiopettajat ret avarsivat elämänpääpiiriä, vaikka monikaan näistä tiennäyttäjänaisista ei tunnustanut syntyvänsä aatetta.

Kirja on suppea, ja historian kulku kuvautuu lähinnä elämäntarinoiden kautta. Heistä mainittakoon Lucretia Mott, Anna Doyle Wheeler, Elisabeth Cady Stanton, ruotsalainen Fredrika Bremer ja Frances Power Cobbe. Näillä vaikuttajanaishilla oli mielipiteissään toisistaan eroavia painotuksia ja he edustivat feminismin moninaisia vivahteita. Toiset katsoivat naiseuden antavan erityisiä valmiuksia, toiset taas olivat sukupuolten täydellisen tasa-arvon kannalla. Yhtäältä odotettiin sotien loppuvan kokonaan maailmasta, toisaalta arveltiin naisten liittyvän yhteen anarkistien ja vallankumouksellisten ryhmien kanssa.

Yhteistä näille naisille oli miesten kanssa tasa-arvoisten oikeuksien ajaminen koulutuksessa, omaisuuden hallinnassa ja politiikassa. Keskeisiä olivat myös kampanjat kaksinaismoraalia ja prostituutiota vastaan. Yhteyksiä naiset pitivät kirjeitse sekä lehtikirjoitusten ja tapaamisten avulla. Kirjoittelussa alettiin yleisesti käyttää käsitettä "puolet ihmiskuntaa". Naiset järjestivät myös esitelmätilaisuuksia, joissa käsiteltiin monipuolisesti naisten elämää.

Kansainvälisessä yhteydenpidossa Suomesta oli heti aatesisaria mukana. Hyvän kielitaitonsa turvin he sopeutuivat naisten verkostoon. Pienten

kansallisuuksien edustajien katsottiin myös muita paremmin ymmärtävän erilaisia näkökantoja, koska he olivat itse aina olleet vähemmistössä. Oman esittelyn kirjassa saavat Alexandra Gripenberg ja Alli Trygg-Helenius, jotka osallistuivat vuoden 1888 kongressiin neljä vuotta aiemmin perustetun Suomen Naisyhdistyksen jäseninä. Kongressi oli merkkipaalu suomalaisessa naisliikkeessä. Meille oli tärkeää kääntää katse länteen.

Alexandra Gripenbergistä kerrotaan hänen tutut elämänsä vaiheensa ja kansainvälinen suosionsa. Hän toimi välittäjänä myös kotimaahan kääntämällä vieraskielisiä tekstejä ja kirjoittamalla valistavia artikkeleja. Eri-tyismaininnan saa hänen laaja, aikakauden naisten teoksia sisältävä kirjastonsa, jota nykyisin säilytetään Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa.

Oli ilo tutustua selontekoon, joka perustuu asialliseen ja perinpohjaiseen tutkimukseen. Kirjan suuri ansio on, että se asettaa naisasialiikkeen alkuvaiheet yhteiskuntaa ravistelevan myllerryksen yhteyteen. Kirjassa annetaan kunnia kaikille, joille se kuuluu, mutta vältetään turhaa hymistystä. Kieli on selvää ja konstailematonta, ja lopussa on perusteellinen luettelo alan kirjallisuudesta.

Nykyisessä globalisaatio-keskustelussa on hienoa muistaa, että suomalaisilla naisilla oli jo varhain käytössään kansainvälinen verkosto, joka ulottui yli Atlantin.

– Satu Postpischl

Bonnie S. Anderson
JOYOUS GREETINGS
The First International Women's Movement, 1830–1860
Oxford University Press, 2001

Bonnie S. Anderson on New Yorkissa asuva historian professori, joka on kirjoittanut lukuisia tutkimuksia naisliikkeestä ja naisten historiasta. Joyous Greetings käsittelee kansainvälisen nais-

liikkeen ensimmäistä vaihetta vuosina 1830–60 ja osoittaa, miten feminismi kehittyi tiiviisti yhdessä aikakauden muiden aatteiden kanssa.

Tutkijan kiinnostus aiheeseen heräsi hänen löytäessään vuodelta 1851 peräisin olevan kirjeen, jonka olivat lähettäneet pariisilaisessa vankilassa istuvat kaksi naista "sisarilleen" Englantiin ja Yhdysvaltoihin. Heidät oli tuomittu vankilaan, koska he olivat vaatineet naisten äänioikeuden ja kansalaisvapauksien lisäksi työväen olojen parantamista, lasten koulutusta sekä hoivaa vanhuksille ja sairaille. Tuon ajan feministiryhmien yhteydet ja niiden laajuus yllätti tutkijan.

Bonnie S. Anderson luettelee kirjassaan joukon naisia, jotka kuuluivat vuosina 1830–60 kahdenkymmenen feministinaisen "kovaan ytimeen". Heidä olivat pariisilaisnaiset Jeanne Deroin ja Pauline Roland, Suomessa syntynyt Fredrika Bremer sekä saksalaiset Mathilde Anneke ja Louise Otto, amerikkalaiset Lucretia Mott ja Elizabeth Stanton ja englantilainen Ernestine Rose. Kahta lukuun ottamatta "ydinnaiset" olivat taustaltaan suhteellisen hyvin toimeentulevaa porvaristoa. He vaativat tasavertaisia oikeuksia kaikille miehille ja naisille, myös työväestölle, orjille ja juutalaisille. Oikeuksiin kuuluivat koulutus, poliittinen toiminta sekä sanan- ja uskonnonvapaus.

Tutkija on selvittänyt, miten ja missä iässä ydinryhmän naisista tuli feministejä. Hän kertoo esimerkiksi huiman tarinan alun perin Puolan juutalaisesta Ernestine Rosesta, joka on sanonut olleensa kapinallinen jo viisivuotiaana ja kieltäytyneensä koulunkäynnistä. Isä, rabbi, ei pakottanut häntä kouluun, mutta vaati, että tytär oppii hepreaa ja lukee pyhiä kirjoituksia. Isä yritti naittaa tytön 15-vuotiaana, mutta tämä karkasi kotoaan, kierteli ympäri Eurooppaa äitinsä perinnön turvin ja päätyi lopulta Lontooseen. Siellä hän tutustui utopistisocialisti Robert Owenin

oppeihin, meni naimisiin samat aatteet jakavan miehen kanssa ja muutti Yhdysvaltoihin, jossa jatkoi feminististä toimintaansa.

Utopistisocialistit puolustivat naisten oikeuksia. He perustivat aatteellisia yhteisöjä, joissa vallitsi tasa-arvo ja joissa vastustettiin orjuutta. Poliittiset vallanpitäjät hajottivat vaarallisina pitämäänsä yhteisöjä, ja ne hiipuivat 1830-luvulla.

Monet varhaiset feministit, varsinkin ranskalaiset, saivat oppinsa näiltä socialistimiehiltä. Suurin osa naisista oli vapaaajattelijoita tai ateisteja, ja he kannattivat uskonnonvapautta. Johtava amerikkalainen feministi Lucretia Mott oli kveekari, Fredrika Bremer taas nimitti itseään "kristilliseksi socialistiksi".

Feministinaiset kirjoittivat usein miehen nimellä tai pseudonyymillä (esimerkiksi George Sand ja George Eliot), sillä monissa maissa naisten kirjoittamista pidettiin poliittisena ja siis kiellettyinä. Mieskirjailijatkin pilkkasivat naispuolisia kollegojaan. Jopa Charles Dickens, joka vastusti orjuutta ja tapasi Yhdysvalloissa käydessään Lucretia Mottin, kuvasi kirjoissaan feministit naurettaviksi rumiluksiksi. Kuningatar Viktoria oli ainoa nainen, joka sai puhua julkisuudessa, mutta hänkin torjui järjestelmällisesti kaikki naisten oikeudet ja naisliikkeet.

Ranskan toinen tasavalta syntyi helmikuussa 1848. Uusi hallitus sääti yleisen äänioikeuden ja lakkautti kuolemantuoimion poliittisesta toiminnasta. Vallankumous levisi nopeasti muihin maihin, ja alle kuukaudessa Eurooppa oli muuttunut. Yhdysvallat kannatti kapinoitsijoita. Naiset osallistuivat alusta asti katutaisteluihin: rakensivat barrikadeja, heittelivät kiviä ja kuumaa öljyä estääkseen sotilaiden etenemistä. He ompelivat uusia lippuja kansakunnalle Puolassa, Sveitsissä, Ranskassa, Unkarissa... Tasavalta ja Vapaus esitettiin naisen hahmossa, kuten Delacroix oli jo vuonna 1830

tehnyt maalauksessaan Vapaus kansaa johtamassa. Feministit vaativat lehdistään naisille tasavertaisia sosiaalisia oikeuksia ja perustivat lehtiä. Ranskassa Jeanne Deroin perusti *La voix des femmes* -lehden (Naisten ääni) ja Saksassa Louise Otto alkoi julkaista *Frauen-Zeitungia*.

Naisten tavoittelemat tasa-arvoiset oikeudet jäivät kuitenkin toteutumatta. Ranskan uusi parlamentti äänesti vuonna 1848 naisten äänioikeudesta, mutta vain yksi 900 miehestä kannatti sitä. Naisten poliittista yhdistystoimintaa alettiin rajoittaa, ja lopulta se kiellettiin kokonaan. Orastava demokratia tuhoutui, ja sananvapaus sai unohtua, kun *La voix des femmes* kiellettiin. Sen tilalle tullut *L'opinion des femmes* ehti ilmestyä vain kerran. Feministisen toiminnan painopiste siirtyi Yhdysvaltoihin, jonne saksalainen Mathilde Anneke perheineen pakeni. Bonnie S. Andersonin mukaan koko varhaisen feminismin voima ja sitkeys henkilöityi hänessä. Surkeasti päättyneen avioliittonsa jälkeen Mathilde eli suorastaan köyhyydessä pienen tyttärensä kanssa ja ansaitsi elantonsa kirjoittelemalla ja kääntämällä. Toisen miehensä kanssa hän piti Kölnissä "kommunistista salonkia" ja julkaisi poliittista lehteä. Mies, kapinallinen upseeri, joutui vankilaan, ja Mathilde synnytti poikalapsen heinäkuussa 1848. Kun konservatiivit olivat voittaneet ja vallankumous oli lopullisesti murskattu, perhe pakeni Sveitsiin ja sieltä Yhdysvaltoihin.

Vuonna 1850 Mathilde Anneke piti ensimmäisen julkisen luentonsa Milwaukeeessa. Sen jälkeen hän teki "agitaatiokierroksen" Keskilänneen ja Itä-rannikon kaupunkieihin ja tutustui merkittävimpiin amerikkalaisiin feministeihin, muun muassa Lucretia Mottiin. Vuosina 1852–54 hän julkaisi saksalais-amerikkalaista feministilehteä.

Euroopan tapahtumien innoittamina amerikkalaiset feministit olivat järjestäneet hei-

näkuussa 1848 ensimmäisen naisten oikeuksien konferenssin Seneca Fallsissa. Siihen osallistui noin 300 naista ja miestä Lucretia Mottin ja Elizabeth Stantonin johdolla, ja he julkaisivat rohkeasti Yhdysvaltojen perustuslaista uuden muunnelman: "...all men are created equal" sai muodon "...all men and women are created equal". Julkilausuman al-lekirjoitti 68 naista ja 32 miestä.

Fredrika Bremer haaveili vastaavasta naisliikkeestä Ruotsissa ja ennusti 1853 tekemänsä Amerikan-matkan perusteella "uutta aikaa naisille sekä Euroopassa että tässä maassa".

Euroopan maiden demokratian aika oli kuitenkin lyhyt. Ranskan presidentistä tuli keisari Napoleon III. Yksinvaltiut palasi muuallakin, ja kansalaisoikeudet kumottiin. Kansainväliset siteet heikkenivät, ja eri maiden feministiset liikkeet muuttuivat kansallisemmiksi. Englantilaiset yläluokan naiset keskittyivät ongelmiin omaisuuden hallinnasta, samoin amerikkalaiset, joita askarrutti ennen kaikkea kysymys mustien orjuudesta. Lopuksi ajaututtiin sisällissotaan Etelä- ja Pohjoisvaltioiden välillä. Orjuuden siis lopetti sota, mikä järkytti Lucretia Mottin kaltaista pasifistia. Orjuutta ei pystytty lopettamaan puheilla ja kirjoituksilla.

1860-luvulle tultaessa varhaisten feministien tavoitteista ei ollut toteutunut paljonkaan heidän suuresta innostuksestaan ja rohkeudestaan huolimatta. Mutta aatteet ja ajatukset jäivät eloon, ja aikanaan niistä tuli itsestäänselvyyksiä.

– Eila Salminen

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

Keskustelua presidentin valtaoikeuksista

”Kun Urho Kekkonen ärähti, maa järähti. Mutta kun Tarja Halonen yritti vastaavaa, hän oli vain kiukkuinen akka”, provosoi **Anneli Mäkinen** keskustelua Vallan aakkosista, johon Naisliiton Helsingin Osasto oli kutsunut ex pääministerin **Matti Vanhasen** ja perustusvaliokunnan jäsenen, akatemiaprofessori **Antero Jyrängin**.

Aihe oli ajankohtainen, sillä presidentin valta kaventui maaliskuussa eduskunnan hyväksyttyä perustuslain uudistuksen.

Edellinen uudistus tapahtui vuonna 2000, mutta se jäi

Antero Jyrängin mukaan puolinaiseksi. Nyt presidentin ja valtioneuvoston työnjakoa täsmennettiin ja yhteistoimintaa korostettiin.

”On hyvä, että Suomea on aste asteelta parlamentarisoitu”,

Matti Vanhanen totesi uudistuksesta. Vaikka valta on siirtynyt pääministerin suuntaan, presidentti voi vaikuttaa edelleen paljonkin ulkopoliittikassa, oman aktiivisuutensa mukaan. – MK.

Heurekasta saa oman kolikon

Kevään Minna Canth -seminaari pidettiin Heurekassa. Ennen tilaisuutta ja sen jälkeen naisliittolaisilla oli mahdollisuus tutustua Heurekan ihmeisiin. Esimerkiksi ”Iyöä” oman kolikkonsa, johon ikuistaa omat kasvonsa. Kuopiolainen **Liisa Kiianlinna** tarkastelee kuvallista lanttiaan. – MK.

Naiskiintiöt tulevat pakolla

Kehitysministeri **Heidi Hautalan** toukokuuisella toimittajalounaalla keskusteltiin kehitysyhteistyön ja ihmisoikeuskysymysten lisäksi myös ministerin toisesta vastuualueesta: valtionyhtiöiden omistajaohjauksesta ja sukupuolikiintiöistä.

”Ellevät pörssiyritysten hallitukset omatoimisesti monipuolistu vuoteen 2014 mennessä, naiskiintiöt tulevat pakolla”, Heidi Hautala totesi ja muistutti, että valtionyhtiöiden hallituksissa naisia on jo suhteessa 40:60. Tieto herätti kysymyksen, miksi näin ei ole myös työmarkkinajärjestöissä. – MK.

Hamekankahat -konsertilla rahaa kehitysmaiden naisille

Kansallisromanttiset säkeet ja sävelet hurmasivat yleisön karkauspäivänä Oulun kaupungintalon juhlasalissa, jossa Merikosken Laulun kuorolaiset kertoivat kalevalaisessa hengessä naisen elämäнкаaresta pikkutyöstä aikuisuuteen.

Naiskuoro Merikosken Laulu on yli 60 vuotta kerännyt kuorolaisia laulamisen riemuun. Kuoroa vuodesta 2001

luotsannut kuoronjohtaja, säveltäjä **Marita Pasanen** pitää tiukasti huolen harjoitusten riittävydestä, jotta taso säilyy. Niin nytkin. Runsaan 40 laulajan kuoro ja kahdeksan laulajan Hoijakka hullaannuttivat ilmai-

sullaan kuin akvarelli ainutkertaisen heleillä sävyillään.

Konsertin tuotto – noin 700 euroa – ohjattiin Naisten Pankin kautta kehitysmaiden naisille. – Terttu Välikangas

Bridge ja kirjat kiinnostavat

Naisliiton Helsingin Osasto kutsui tänäkin keväänä uudet jäsenensä tutustumisiltaan. Kutsua noudatti vain neljä, joista kaksi – **Venla Sainio** ja **Kukka Lehmusvirta** – olivat meille jo tuttuja. Ja myös Naisliitto heille: Venla on kirjoittanut kirjan Tekla Hultinista ja oli liittomme satavuotisjuhlassa juhlapuhujana. Kukka taas on ollut jo lähes vuoden sihteerimme. Kaksi muuta eli **Hikka Lundellin** ja **Eeva-Liisa Tolvasen** on Naisliittoon tuonut bridge. Molempia miellyttää myös monipuolinen kulttuuritarjonta ja laadukas kirjasto.

Kuvassa Hikka Lundell (vas.), Kukka Lehmusvirta, Eeva-Liisa Tolvanen ja Venla Sainio. – MK.

Hämeenlinnalaiset Tykistömuseossa

Kevään korvalla Hämeenlinnan naisliittolaiset olivat Hämeenlinnan Seudun Lottaperinneyhdistyksen vieraina Tykistömuseossa ja näkivät filmin Lotan tarina. ”Vaikuttava tarina”, totesivat **Terttu Weissenberg** (vas.), **Heli Eskolin** ja **Ritva Rysä**. Oikealla **Sirkus Mattila**, Lottaperinneyhdistyksen puheenjohtaja. – MK.

Maritta Pohls säätiön hallitukseen

Naisliiton kevätkokouksessa valittiin Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Säätiön hallituksen puheenjohtaja ja kolme jäsentä. Puheenjohtajana jatkaa torniolainen **Marja-Riitta Tervahauta**, jäseniksi valittiin **Liisa Temisevä** Jyväskylästä, **Leena Krohn** Helsingistä ja uutena FT **Maritta Pohls** (kuvassa), Helsingin Osastosta hankin. – MK.

Kaksoisjuhla Aurorankadulla

Naisliiton Helsingin osasto juhli Minna Canthin päivänä kahta 30-vuotistaan: Minnaa ja kirjastoa.

Minna-lehti ja kirjasto täyttivät viime vuonna 30 vuotta. Molempien ensiaskelia ohjasi monitaitoinen jäsenemme **Riitta Sivenius**.

Illan aloitti Minnan päätoimittaja **Maija Kauppinen**, joka kertoi lehden edeltäjästä Nais-ten Äänestä. Riitta jatkoi valottaen Minnan synttäjä ja alkuvuusia, jolloin sitä yritettiin tehdä kaikkien osastojen voimin. Se ei onnistunut, joten Helsingin Osasto otti teon omakseen, josta innostui niin, että 1980-luvun lopulla syntyivät Keksintö- ja Kehitys-Minnat.

Herkullisia katkelmia alkuvuosien Minnoista luki **Maija-liisa Kaistila**, lehden tekijöitä hänkin.

Minna-osuuden päätteeksi Maija Kauppinen kertoi lehden viimeisestä kahdeksasta vuodesta. Eli ajasta, jolloin Minna on suurentunut, saanut sivuilleen väriä ja tekijäkseen ammattitoimittajan. Hän esitteli myös kolme kirjaa, joiden kansien väliin on sidottu Minnat 1981–2010. Sitojamestarina oli hämeenlinnalainen **Heikki Nurmi**.

Kirjaston alkutaipaleesta kertoivat Riitta Sivenius ja Helsingin yliopiston ylikirjastonhoitaja, professori **Kaisa Sinikari**, joka luetteloi 1980-luvun alussa kirjaston ja loi sille luokitusjärjestelmän, joka on edelleen voimassa. Riitta kertoi myös, että Helsingin Osaston yhteyteen syntyi tällöin kirjal-

Martta Kaukonen (oik.) ja Marja-Leena Jaakkola.

Maijaliisa Kaistila ja kirjoituskone, jolla alkuvuosien Minnat naputeltiin.

Kaisa Sinikari (oik.) ja Riitta Sivenius.

lisuusopintokerho, jonka lapsia ovat edelleen toimivat kirjasto-toimikunta ja Kirjalauantai.

Kirjastotoimikunnan puheenjohtaja **Marja-Leena Jaakkola** kertoi kirjaston nykyaikaisista ja varsinkin sen digitalisoinnista ja luki sitä työstävän, oululaisen naisliittolaisen **Kristiina Haukkamaan** kirjeen. Marja-Leena esitteli myös toimittaja **Martta Kaukosen**, joka lahjoitti viime syksynä Naisliitolle 400 nidettä feministikirjallisuutta.

Aurorankadun kirjastos-sa säilytetään myös Suomen Naisyhdistyksen arvokasta kir-

jastoa, joka sisältää pähkinänkuoressa naisasian. Molempiin yhdistyksiin kuuluva **Kaarina Lampenius** toivoi, että kirjastosta pidettäisiin edelleen hyvää huolta.

Esittelypöydälle oli koottu naisliittolaisten kirjoittamia ja kääntämiä kirjoja, joita oli yllättävän paljon. Muutama niiden tekijä – muun muassa **Oili Kinnunen** ja **Eila Salminen** – yritti esitellä kirjojaan, mutta sali tyhjentyi oitis kun osanottajat olivat saaneet kahvia ja täyttekakkua. Puhujatkin kukitettiin ilman yleisöä. •

SUOMALAINEN NAISLIITTO

HALLITUS

Maija Kauppinen, puheenjohtaja
Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100
Hämeenlinna

Liisa Temisevä, varapuheenjohtaja
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Marja-Riitta Tervahauta,
rahastonhoitaja
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Heli Eskolin
Porttiniementie 13,
13210 Hämeenlinna

Marja-Leena Jaakkola
Kauppialantie 17 A 1,
00320 Helsinki

Kirsti Ojala
Hannulantie 3, 90230 Oulu

Pirkko Riipinen
Kirkkopuistikko 17-19 E 101,
65100 Vaasa

Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39, 15500 Lahti

OSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT

Alatornio
Marja-Riitta Tervahauta
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Helsinki
Sirpa Tuisku
Maitorpankulma 7 J 26,
01700 Vantaa

Hämeenlinna
Maija Kauppinen
Arvi Kariston 15 as. 12,
13100 Hämeenlinna

Jyväskylä
Liisa Temisevä
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Lahti
Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39, 15500 Lahti

Oulu
Tiina Tervaskanto-Mäentausta
Sauvatie 11, 90230 Oulu

Vaasa
Seija Lähdemäki
Rantakatu 11 A 7, 65100 Vaasa

Suomalaisen Naisliiton ja
Suomen Naisyhdistyksen Minna Canth -seminaari

Perheen hyvinvointi

6. lokakuuta 2012 kello 12–16
Tampereen Suomalaisella Klubilla,
Puutarhakatu 13, 33210 Tampere

Ohjelma

kello 12	Avaus
kello 12.15	VANHEMMUUDEN VOIMAVARAT
filosofian tohtori Seija Sihvola ja nuorisopsykiatrian professori Riittakerttu Kaltiala-Heino
kello 13.15	NÄKYMÄTTÖMÄT VASTUUNKANTAJAT
sosiaalineuvos Merja Salanko-Vuorela, Omaishoitajat ja läheiset
kello 14.00	Virkistystauko
kello 14.30	NYKYPERHEEN TUKIRENKAAT
Yksinhuoltajan tuki, Pienperheyhdistys Erosta elossa, Miessakit Suvaitsevaisuuden ABC, Sateenkaariperheet
kello 15.50	Päätös
MC-seminaarin juontaa Sirpa Tuisku.

7. lokakuuta
klo 10–12.00 Suomalaisen Naisliiton syyskokous ja päätöskahvit hotelli Cumuluksessa.

Osallistumismaksu MC-seminariin on jäsenille 20 euroa, ei-jäsenille 30 euroa. Hintaan sisältyy lounas ja iltapäiväkahvi (kahvi/tee ja piirakka). Seminaariin osallistuminen edellyttää ilmoittautumista viimeistään maanantaina 17.9. osoitteeseen naisliitto(at)kolumbus.fi tai puhelimitse 0440 699 277.

Kerro tällöin mahdollinen ruoka-allergia.

Ammattilaiset valmiina auttamaan

Asuntokauppa on iso päätös. Olet sitten ostamassa, myymässä, vaihtamassa, vuokraamassa tai vasta haaveilemassa, avuksi kannattaa ottaa ajoissa Oma Välittäjä. Hän on asuntokaupan ammattilainen, jolta saat maksuttomia neuvoja asuntokaupan kaikissa vaiheissa.

Asunnoissa ja asukkaissa on eroja. Niin myös välittäjissä. Valitse Oma välittäjäsi joukostamme.

*Oma
Välittäjä*

ARJA NOPANEN
KIINTEISTÖNVÄLITÄJÄ, LKV
050 995 0035

Hyvä ja luotettava palvelu
asuntoasioissa on ensiarvoisen
tärkeää.

ESA HERKAMAA
KIINTEISTÖNVÄLITÄJÄ, LKV
050 386 6683

Olen toiminut
kiinteistönvälitysalalla vuodesta
1993. Vankka kokemus ja
toimialueen tuntemus.

HANNU VAAHTIO
TOIMITUSJOHTAJA, LKV, KTM
0400 555 311

Kiinteistönvälitysalalla
Helsingissä vuodesta 1993.
Kiinteistömaailma-ketjussa
yrittäjänä vuodesta 1998.

PEKKA PAUNONEN
MYyntIPÄÄLLIKKÖ, KtAT
050 995 0037

Vuosien kokemus välittäjänä ja
syntyperäisenä helsinkiläisenä
ovat tehneet minusta
alueemme asiantuntijan.

LIISA RUUTSALO-VAAHTIO
MYYMÄLÄPÄÄLLIKKÖ, VUOKRAUKSET
LVV, VuT
050 995 0032

Hoidan ammattitaidolla
pääkaupunkiseudun
vuokraukseen liittyvät
toimeksiannot

KARI HAAJAMO
KIINTEISTÖNVÄLITÄJÄ, LKV
050 386 6686

Onnistunut asuntokauppa
syntyy välittäjän kauppiaan
tuoman panoksen kautta.

Kiinteistömaailma • Area m2 Oy LKV
Mechelininkatu 17, 00100 Helsinki
Myynti 010 622 4050 Vuokraus 010 622 4030

Kiinteistömaailma